

KYMENLAAKSON AMMATTIKORKEAKOULU
Sosiaalialan koulutusohjelma / sosiaalinen kuntoutus

Markku Kokko

” POSITIIVISELLA ASENTEELLA MENNÄÄN PITKÄLLE...”

Työelämässä menestyvien nuorten elämäntyyli ja hyvinvointi Kymenlaaksossa

Opinnäytetyö 2010

TIIVISTELMÄ

KYMENLAAKSON AMMATTIKORKEAKOULU

Sosiaalialan koulutusohjelma

KOKKO, MARKKU

” POSITIIVISELLA ASENTEELLA MENNÄÄN PITKÄLLE...”

Työelämässä menestyvien nuorten elämäntyyli ja hyvinvointi Kymenlaaksossa

Opinnäytetyö

64 sivua + 3 liitesivua

Työn ohjaaja

Lehtori Tuomo Paakkonen

Toimeksiantaja

Kymenlaakson ammattikorkeakoulu

Joulukuu 2010

Avainsanat

elämäntyyli, hyvinvointi, nuoruus, Voi hyvin nuori -hanke

Tämä opinnäytetyö on tehty osana Voi hyvin nuori -hanketta, joka pyrkii tarkastelemaan nuorten hyvinvointia ja pahoinvointia positiivista näkökulmaa korostaen. Tämän opinnäytetyön tavoitteena on selvittää Kymenlaakson ammattikorkeakoulusta eri ammatteihin valmistuneiden tai yrittäjiksi ryhtyneiden kymenlaaksolaisten nuorten elämäntyyliä sekä tekijöitä, jotka tuottavat hyvinvointia heidän arjessaan. Hyvinvoinnin selvittämiseksi tutkimisen kohteena olivat kohderyhmän nuorten elämäntyyli ja -tavat. Nuorten aikuisten tilanteeseen vaikuttaa tällä hetkellä Kymenlaaksossa taloudellinen rakennemuutos, ja hankkeen tekemä tutkimus auttaa reagoimaan tähän muutokseen. Alueelliset erityispiirteet luovat mahdollisuuden tuottaa kansallisestikin merkittävää tietoa, joten hanke tulee hyödyttämään siten sekä Kymenlaakson palvelujen kehittämistä että kansallista hyvinvointia.

Tutkimus on kvalitatiivinen, ja siinä on käytetty teemahaastattelumenetelmää. Tutkimuksessa käytettiin valmiiksi laadittua teemahaastattelurunkoa, jossa oli 16 teemaa. Tutkimukseen haastateltiin kahdeksaa työelämässä menestynyttä nuorta Kouvolan alueelta. Aineiston analyysimenetelmänä käytettiin teemoittelua.

Haastateltavien elämäntyyli olivat suurilta osin yhteneviä. Merkittävämpänä hyvinvointia tuottavina tekijöinä haastatteluista nousivat sosiaaliset suhteet, työ ja vapaa-aika. Pohja hyvinvoinnille näyttäisi nousevan turvallisesta lapsuudenkodista, jonne oli edelleen kiinteät siteet.

Tulevaisuuden elämäntyylin toivottiin poikkeavan mahdollisimman vähän nykyisestä elämäntyylistä. Yleisimmin tulevaisuudelta toivottiin perhettä, taloa sekä vähintäänkin nykyisen kaltaista työtä. Haastateltavien usko omiin voimavaroihinsa oli vahva ja tulevaisuuden haaveet toivottiin saavutettavan samoin voimavaroin joilla oltiin päästy nykyisiin asemiin. Elämänasenteena välittyi vahvasti positiivisuus.

ABSTRACT

KYMENLAAKSON AMMATTIKORKEAKOULU

University of Applied Sciences

Social Care Department

KOKKO, MARKKU

Success in Employment for Young People with Welfare
and Lifestyle at the Kymenlaakso Area

Bachelor's Thesis

64 pages + 3 pages of appendices

Supervisor

Tuomo Paakkonen, lecturer

Commissioned by

Kymenlaakso University of Applied Sciences

December 2010

Keywords

lifestyle, welfare, youth, Voi hyvin nuori –project

This study was made as a part of Voi hyvin nuori -project that seeks to examine the welfare and sickness of young people emphasising a positive point of view. The aim of this study is to clarify the lifestyle and factors that bring welfare and comfort in everyday life to the young people who have graduated from Kymenlaakso University of Applied sciences to different occupations or self employed. Finding out the welfare of the target group it was necessary to study target groups life style as well as their way of living. An economic structural change affects the young adults' situation at the moment in Kymenlaakso and the study made by the project helps to react to this change. The regional special characteristics create the possibility to produce even nationally significant information so the project will benefit both the developing of the services of Kymenlaakso and national welfare thus.

The study is qualitative and it has been used in the empirical research method. In the study there was a pre-drawn up thematic interview outline, which contains 16 themes. All the material from the interviews has been analyzed by categorizing it to different themes.

The interviewees' life styles were mostly identical. The most important factors that rose up were social relationships work and leisure-time. The ground for welfare seems to be in a safe and secure childhood to where there is still firm solid ties.

The future lifestyle was hoped to be similar to the present lifestyle. The most common wish, was to have families, a house and at least work like the current. All interviewees were very well integrated on the light of the matters above. The interviewees' faith in their own strength was very strong and the future dreams they wished to accomplish with the same strength they got to their present status. Life-attitude seemed to be positive.

SISÄLLYS

TIIVISTELMÄ

ABSTRACT

1 JOHDANTO	6
2 VOI HYVIN NUORI -HANKE	7
2.1 Hankkeen tavoite	7
2.2 Opinnäytetyön tavoite	8
3 ELÄMÄNTAPA	8
4 ELÄMÄNTYYLI	9
5 HYVINVOINTI JA ONNELLISUUS	14
5.1 Eräitä hyvinvoinnin teoreettisia kuvauksia	14
5.2 Subjekttiivinen hyvinvointi	16
5.3 Lasten ja nuorten hyvinvointi ja terveys	17
5.4 Eräitä onnellisuuden teoreettisia kuvauksia	18
6 HYVINVOINTI PÄÄKAUPUNKISEUDULLA	19
7 HYVINVOINTI KYMENLAAKSOSSA	21
8 LAPSUUS JA NUORUUS	26
8.1 Nuoresta aikuiseksi	28
8.2 Nuoren integraatio yhteiskuntaan	29
9 MENESTYS TYÖMARKKINOILLA	32
9.1 Ammattikorkeakoulun käyneet nuoret	32
9.2 Nuoret yrittäjät	33
10 TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN	33
10.1 Tutkimuskysymykset	33
10.2 Tutkimusmenetelmä	35

10.2.1 Aineistonkeruumenetelmä	35
10.2.2 Analyysitapa	35
11 TUTKIMUSPROSESSI	36
12 NUOREN AIKUISEN ELÄMÄNTYYLI JA SIIHEN LIITTYVÄT VOIMAVARATEKIJÄT	38
12.1 Lapsuus	38
12.2 Elintaso (Having)	40
12.3 Yhteisyysuhteet (Loving)	43
12.4 Itsensä toteuttaminen (Being)	45
12.2.5 Elämän ilot ja vaikeudet	48
13 NUOREN AIKUISEN HYVINVOINTI TULEVAISUUDESSA	48
13.1 Tulevaisuudenkuva	48
13.2 Yhteiskunta	49
13.3 Sosiaaliset suhteet	50
13.4 Omat voimavarat	51
14 POHDINTA	51
14.1 Tutkimusten päätulosten tarkastelua	51
14.1.1 Nuorten elämäntyyli ja -tapa	51
14.1.2 Nuoren aikuisen elämäntyyliin ja -tapaan liittyvät voimavaratekijät ja niiden puutteet	52
14.1.3 Nuorten aikuisen hyvinvointi tulevaisuudessa	52
14.2 Tutkimuksen eettisyys ja luotettavuus	54
15 JATKOTUTKIMUSKYSYMYKSET	57
LÄHTEET	58
LIITTEET	65

Liite 1. Teemahaastattelurunko

1 JOHDANTO

Tämä opinnäytetyö tehtiin yhtenä osuutena Voi hyvin nuori -hanketta. Voi hyvin nuori -hanke tavoitteena on tarkastella nuorten hyvinvointia positiivisena itsenäisenä käsitteenä. Tämä on poikkeuksellista, sillä nykyisin hyvinvoinnin tutkimus on pääsääntöisesti hyvinvoinnin puutteen ja erilaisten sosiaalisten ongelmien ja terveysongelmien sekä syrjäytymisen tarkastelua. Hanke etsii malleja nuorten hyvinvoinnin tukemiseen. (Voi hyvin nuori -hanke etsii malleja nuorten hyvinvoinnin tukemiseen 2009.)

Kymenlaakson ammattikorkeakoulun sosiaalialan laitoksen osuus Voi hyvin nuori -hankkeen alkuvaiheessa oli tehdä seitsemän opinnäytetyötä seitsemästä eri kohderyhmästä, iältään alle 30-vuotiaista nuorista. Opinnäytetöiden tavoitteena oli selvittää Kymenlaaksossa asuvien nuorten elämäntyyliä sekä niitä tekijöitä, jotka synnyttävät hyvinvointia kohderyhmän arjessa. Tämän selvittämiseksi tutkimisen kohteena olivat nuorten elämäntyyli ja -tavat. Elämäntyyliä ja hyvinvointia tutkitaan haastateltavan subjektiivisesta näkökulmasta. Tämä toimii myös koko hankkeen lähtökohtana.

Hyvinvoinnin ja elämäntyylin selvittämisen spesifioimiseksi sekä mahdollisimman laaja-alaisen tiedon saamiseksi jaettiin nuoret seitsemään eri kohderyhmään. Kohderyhmiksi muodostuivat nuoret lapsettomat parit (Harri Nuutinen), nuoret perheen perustaneet parit, joilla on pieniä lapsia (Riina Tähti), syrjäytymisvaarassa olevat nuoret (Eveliina Laurinanti), maahanmuuttajanuoret (Paula Kekki), koulutusvaiheessa olevat nuoret (Kaisa Vainonen), Aliupseerikoulusta ja Reserviupseerikoulusta valmistuneet nuoret (Hannemari Toivanen) ja omana kohderyhmänäni työelämässä menestyvät nuoret.

Kaikki eri ryhmistä tehdyt opinnäytetyöt pohjautuvat samaan yhteisesti määriteltyyn teoreettiseen ja tutkimukselliseen viitekehykseen. Erot töiden sisällössä syntyvät kohderyhmien erilaisuudesta ja haastattelujen analyysien tuloksista. Tutkimustulokset ovat kuitenkin vertailukelpoisia toistensa kanssa, koska ne jakavat saman teoreettisen viitekehyksen, saman tutkimusstrategian ja tutkimusmenetelmän.

Aineisto kerättiin teemahaastattelua käyttäen. Materiaali analysoitiin teemoittelemalla. Opinnäytetyön tekeminen oli toisaalta tiivistä ryhmätyöskentelyä ja keskustelua Moodle-oppimisympäristössä. Itsenäinen työskentely taas koostui teorian tiedon etsimi-

sestä ja kirjoittamisesta sekä haastatteluista ja analysoinnista. Lisäksi jokainen ryhmän jäsen perehtyi omaan kohderyhmäänsä.

Ensi kertaa sain kuulla Voi hyvin nuori -hankkeesta Kymenlaakson ammattikorkeakoulun lehtori Tuomo Paakkoselta heinäkuussa 2009. Hänen esiteltyä hanketta ja sen laajuutta halusin olla ehdottomasti mukana. Kiinnostukseni nuorten elämäntyyleihin nousee omasta työelämästä. Olen työskennellyt pitkään aikuis- ja lastenpsykiatriassa kohdaten pahoinvoivia nuoria. Koska olen työssäni kohdannut pääasiassa syrjäytyneitä nuoria, päätin tutkia menestyvien nuorten hyvinvointia.

Opinnäytetyöhöni on haastateltu kahdeksaa Kymenlaakson ammattikorkeakoulusta eri ammatteihin valmistuneita ja työelämään sijoittuneita tai yrittäjiksi ryhtyneitä nuoria, jotka olivat iältään 23–29-vuotiaita. Menestyksen kriteeriksi asetin sen, että nuoret ovat vakiinnuttaneet asemansa työmarkkinoilla. Tämän viitekehyksen ulkopuolelta kelpuutin mukaan myös yhden ylioppilaan. Haastateltavat hankin omien suhteideni kautta.

2 VOI HYVIN NUORI -HANKE

2.1 Hankkeen tavoite

Voi hyvin nuori -hankkeella selvitetään nuorten integroitumista yhteiskuntaan. Hanke selvittää, millainen on nuorten sosiaalistumisprosessi sekä miten prosessi on yksilöllinen, ryhmäkohtainen, vakio, pysyvä ja muuttumassa. Samalla selvitetään, ovatko sosiaalistumisen mahdollisuudet sekä väylät lisääntymässä vai kaventumassa. (Voi hyvin nuori -hanke etsii malleja nuorten hyvinvoinnin tukemiseen 2009.) Voi hyvin nuori -hanke keskittyy vähäiselle huomiolle jääneisiin nuoriin aikuisiin sekä heidän mahdollisuuksiinsa kiinnittyä yhteiskuntaan tuottavina jäseninä. Erityisen kiinnostuksen kohteena hankkeessa ovat hyvinvoinnin rakenteet. (Kymenlaakso nuorten asiassa 2010.)

Nuorten aikuisten tilanteeseen vaikuttaa tällä hetkellä Kymenlaaksossa taloudellinen rakennemuutos. Vaikutukset kohdistuvat eri ryhmiin kuten koulutus- ja ikäryhmiin tai maahanmuuttajiin toisistaan poikkeavasti. Tutkimuksen tuottama tieto auttaa julkista sektoria reagoimaan muutokseen. Samalla alueelliset erityispiirteet luovat mahdollisuuden tuottaa kansallisestikin merkittävää tietoa. Hanke tulee hyödyttämään siten se-

kä Kymenlaakson palvelujen kehittämistä että kansallista hyvinvointia koskevaa keskustelua. (Kymenlaakso nuorten asialla 2010.)

Hanke on Tekesin Innovaatiot sosiaali- ja terveystalouden palvelujärjestelmässä -ohjelman rahoittama. Hankkeessa toimivat mukana Kotkan kaupunki, Haminan kaupunki, Kouvolan kaupunki, Siviilipalvelukeskus, Puolustusvoimat, Kakspyy ry, Sotek, Ekamin media- ja kulttuurityöpaja sekä Pietarin valtion yliopiston sosiologian laitos. (Voi hyvin nuori -hanke etsii malleja nuorten hyvinvoinnin tukemiseen 2009.)

2.2 Opinnäytetyön tavoite

Opinnäytetöiden tavoitteena on selvittää kymenlaaksolaisten nuorten elämäntyyliä ja hyvinvointia. Tutkimus tuottaa arvokasta tietoa myös siitä, mitkä asiat uhkaavat nuorten hyvinvointia ja miten nämä asiat näkyvät heidän elämässään. Opinnäytetyössä tarkastellaan elämäntyyliä ja hyvinvointia haastateltavan subjektiivisesta näkökulmasta.

Tavoitteena on kuvata sekä elämäntyylin että elämäntavan käsitteet. Lisäksi selvitetään nuorten hyvinvointia elämäntyyliin liittyen. Teemakysymyksiä on tarkoitus esittää niin, että hyvinvointia tuottavat tekijät tulevat esiin. Samalla teemalla voi olla myös käänteinen pahoinvointia tuottava puolensa. Pääpainona haastattelussa tulisi olla hyvinvoinnin ja positiivisuuden korostaminen.

3 ELÄMÄNTAPA

Elämäntapa voidaan määritellä yksilön omaksumien asenteiden, tunteiden ja käyttäytymistäipumusten muodostamaksi kokonaisuudeksi. Siihen vaikuttavat yksilön sosiaalinen tausta, kuten sukupuoli, ikä, asuinpaikka sekä oma että vanhempien koulutus ja ammatti, mutta myös hänen sosiaaliset suhteensa. (Kantola, Koskinen & Räsänen 2004, 234.) Elämäntapa yhdistää yksilöä muihin samoissa oloissa eläviin ihmisiin. Elämäntapa on ainakin osittain sosiaalisesti perittyä (Karisto, Takala & Haapola 2003, 128).

Elämäntapa muodostuu yksilön tai perheen elämänvaiheiden, elinolosuhteiden, elämäntoiminnan, arkielämän, arvojen sekä normien kokonaisuudesta. Elämäntapa muodostuu ja järjestyy yksilön subjektiviteetin kautta. Subjektiviteetilla tarkoitetaan esi-

merkiksi ihmisen arvomaailmaa, arvioita omasta elämästään sekä tärkeitä elämänalu-eita. (Roos 1985, 31.)

Elämäntapaa ja hyvinvointia voidaan tarkastella yhteisillä nimittäjillä. Näitä on Pohjoismaissa perinteisesti mitattu indikaattoreilla, jotka liittyvät elintasoon, elinoloihin tai elämisen laatuun. (Turunen, Hoppania, Luhtamäki, Nenonen & Tuomaala 2010, 24.) Elämänlaadun käsitettä on hyvinvointitutkimuksessa käytetty lähes samassa merkityksessä kuin elämäntavan käsitettä (Karisto ym. 1998, 74). Erik Allardt on pohjoismaisessa hyvinvointitutkimuksessa sisällyttänyt elämänlaatuun kolmenlaisia asioita: ihmisten väliset suhteet, ihmisen ja yhteiskunnan väliset suhteet sekä ihmisen ja luonnon väliset suhteet (Allardt 1976, 32). Edellä mainittuja asioita voidaan tutkia selvittämällä ihmisten ystävyyssuhteita, poliittista aktiivisuutta, vapaa-ajan käyttöä sekä luonnosta nauttimista, eli niitä asioita, jotka kuuluvat myös hyvinvoinnin ulottuuksiin (Karisto ym. 1998, 74).

4 ELÄMÄNTYYLI

Elämäntyyli on lähellä elämäntapaa, mutta se on enemmän muotien ja yksilöllisten harkintojen muokkaamaa. Elämäntyyli on myös elämäntapaa yksilöllisempi siten, että se ei kiinnity yhtä lujasti yhteiskunnan rakenteisiin ja omiin aineellisiin ehtoihinsa, kuten elämäntapa. Elämäntyyliin voi sisältyä yhtä aikaa jotain yksityistä sekä jaettua. Elämäntyyli on enemmän yksilöllisten harkintojen muokkaamaa eikä yhtä tiedostamattomaa ja sosiaalisesti sidoksissa ihmisen yhteiskuntaluokkaan olevaa kuin elämäntapa. (Karisto & Konttinen 2004, 27.)

Sosiologi Max Weber määrittelee elämäntyylin strategiaksi, jossa yksilö pyrkii hyödyntämään esimerkiksi yhteiskunnallisen asemansa, koulutuksen sekä markkinoiden hänelle suomia mahdollisuuksia. (Weber 1980 Sulkusen 1999, 228 mukaan.) Weberin mukaan elämäntyyli liittyy ihmisen sosiaaliseen statukseen. Ihminen pyrkii sen avulla viestittämään muille omaa sosiaalista asemaansa ja tämä näkyy ulospäin esimerkiksi kuluttamisessa. Hänen mielestään elämäntyyli sisältää kilpailun siitä, kuinka yksilö kykenee parhaiten viestittämään statustaan muille. (Aro & Jokivuori 2009, 166.) Weber painotti myös, että ihmisillä ei ole täydellistä vapautta valita elämäntyyliään, vaan se valitaan ulkoisten olosuhteiden määrittämien mahdollisuuksien puitteissa. Tämän vuoksi Weber mielsi elämäntyylin pääosin kollektiiviseksi eikä individualistiseksi ilmiöksi. (Weber 1980 Watson & Plattin 2000, 60 mukaan.)

Elämäntyyli on tapa, jolla henkilö elää, suhtautuu elämään ja ympäristöön sekä valinta siitä, mihin hän käyttää aikansa ja rahansa (Bergström 2005, 98–100). Elämäntyyli pitää sisällään muun muassa uskonnon, mielipiteet, aktiviteetit ja arvot. Arvot muodostuvat käsityksistä ja näkemyksistä, joiden mukaan ihminen tavoittelee jotakin jollakin tietyllä tavalla. (Raatikainen 2008, 8–12.)

Ihminen pyrkii löytämään oman tyyliinsä elää ja pyrkii näin erottumaan muista ihmisistä toteuttamalla henkilökohtaista elämäntyyliään. Elämäntyyliin vaikuttavat ihmisen erilaiset pääomat, kuten kulttuuriset, sosiaaliset ja terveydelliset pääomat. Ihmisen elämäntyyli voi olla alati muuttuvaa, ja se saa vaikutteita erilaisista muodeista ja muoti-ilmiöistä. (Kantola, Koskinen & Räsänen 2004, 234–235.)

Elämäntyyliä voidaan tutkia jakamalla tutkittavat asiat eri tasoille. Ylimmällä eli rakennetasolla (structural level) voidaan tarkastella maiden, yhteisöjen ja kulttuurien välisiä eroja. Näitä eroja määrittävät lähinnä yhteiskunnalliset rakenteet. Tällöin voimme puhua elämäntavan (way of living) käsitteestä. Toisella tasolla kohteena ovat erot eri yhteiskunnallisten ryhmien välillä. Tällaisia ovat esimerkiksi eri sosiaaliluokat, sukupuolet sekä ikäryhmät. Toimintaa kuvaava ”elämäkäsite” on elämänmuoto (form of life). (Pohjolainen & Syrén 2005, 15.)

Alimmalla tasolla tarkastellaan lähinnä yksilöiden elämää ja sitä, miten he kohtaavat elämän realiteetit. Käyttäytymiserot ovat seurausta pääsääntöisesti yksilöllisistä ominaisuuksista ja toimintatavoista. Tällä tasolla elämäkäsitteenä käytetään elämäntyyliä (lifestyle) tai yksilöllistä elämäntyyliä (individual lifestyle). (Pohjolainen & Syrén 2005, 15.) Tässä opinnäytetyössä on tutkittu tätä alinta tasoa.

Elämäntyyli voidaan jakaa kahteen komponenttiin: objektiiviseen ja subjektiiviseen. Objektiiviseen komponenttiin kuuluvat sellaiset jokapäiväiseen elämään liittyvät elintavat kuten ravinto, liikunta, nukkuminen, tupakointi ja alkoholinkäyttö. Samoin esimerkiksi sosiaalinen osallistuminen ja harrastukset sisältyvät objektiiviseen elämäntyyliin. Ne ovat siis toisten ihmisten havaittavissa ainakin periaatteessa. Sen sijaan elämäntyylin subjektiivisesta alueesta, johon sisältyvät esimerkiksi kokemukset, tunteukset, arvot ja valinnat, on tietoa vain henkilöllä itsellään. (Pohjolainen & Syrén 2005, 20.)

Ruotsalainen sosiologi Hans L. Zetterberg luokitteli vuonna 1977 teoksessaan *Arbete, livsstil och motivation* ruotsalaisten erilaisia elämäntyyliä. Tutkimuksen hän toteutti kyselylomakkeen avulla. Tutkittavat vastasivat kyselylomakkeen avulla elämänsä eri alueita koskeviin väittämiin. Zetterberg havaitsi tutkittavissaan yhdeksän pääryhmää, joiden lisäksi hän löysi erilaisia elämäntyylien yhdistelmiä. (Zetterberg 1997, 64.)

Zetterbergin tutkimuksen vastaajista 24 prosentin elämäntyyliä hallitsi *työelämä*, saman verran oli myös *koti-ihmisiä*. Kyselyyn vastanneista 23 prosentilla elämäntyyliä hallitsi *seurapiirielämä*: yhdessäolo ystävien ja tuttavien kanssa antoi heille eniten. *Kuluttaminen* hallitsi elämäntyyliä 22 prosentilla, heissä oli muun muassa muotikuluttajia, laatukuluttajia sekä kriittisiä kuluttajia. 10 prosenttia vastaajista, *kulinaristit*, koki palkitsevimpana ruokaan liittyvän elämäntyylin. Seuraavaksi suurimmalla ryhmällä, *osallistujilla*, elämäntyyliä hallitsi yhteiskunnallinen elämä; kansanliikkeiden tulielut ja aktivistiryhmien ihmiset toteuttavat itseään edistämällä tiettyä yhteiskuntajärjestystä. Kuusi prosenttia vastaajista, *luonnonystävät*, löysi luonnosta palkitsevan elämäntyylin: vuoristoissa, merellä, metsässä, joskus kotieläinten tai vaikka kalastuksen parista. Pienimmät ryhmät olivat *uskovaiset*, viisi prosenttia, sekä *kuntoilijat*, 4 prosenttia. (Zetterberg 1977, 66–67.)

Ongelmallista Zetterbergin tekemässä luokittelussa oli se, ettei perustunut mihinkään teoreettiseen näkemykseen ja luokat olivat päällekkäisiä, minkä voi huomata yhteenlasketuista prosenttiluvuista. Sama henkilö saattoi siis kuulua useampaan luokkaan ja toisaalta 30 prosenttia vastaajista jäi luokkien ulkopuolelle. (Pohjolainen & Syrén 2005, 17.)

Suomessa ei, ainakaan sosiologian näkökulmasta, ole juurikaan tämänkaltaista luokittelua tehty. Teemoittelua ei opinnäytetyössä voitu pohjata Zetterbergin typologioihin, koska elämäntyyli on osittain kulttuuriin ja aikaan sidottua – luokittelu on tehty ruotsalaiselle aikuisväestölle 1970-luvulla (Pohjolainen & Syrén 2005, 18). Löysimme kuitenkin Kansallisen nuorisotutkimuksen, jossa oli havaittu suomalaisnuorissa seitsemän erilaista elämäntyyliä. Tutkimus on tehty markkinointitarkoituksiin, joten käytimme sitä lähinnä suuntaa antavana välineenä.

Kansallisessa Nuorisotutkimuksessa 2010, kuvataan nuorilta löytyvän seitsemän erilaista elämäntyyliä. Nuorisotutkimuksen tekijöiden mukaan käsitettä ”suomalainen nuori” ei ole, vaan nuorten elämäntyyliä sirpaloituvat. (Mikkola 2010, 2.) Tutkimuk-

sen pohjalta nuorten elämäntyyliä voidaan kuitenkin erotella *kapinallisten, syrjäänvetäytyvien, älyköiden, maailmanparantajien, perinteisten, itsevarmojen ja trenditietoisien* ryhmiksi, joihin nuoret sijoittuvat melko tasaisesti. (Elämäntyyli-ryhmät 2010.)

Itsevarmat ovat ulospäin suuntautuneita, urheilullisia, ja heillä on laajat sosiaaliset verkostot. He uskovat vahvasti omiin menestymisen mahdollisuuksiinsa ja suhtautuvat tulevaisuuteen optimistisesti. He ovat kovia kilpailemaan ja heidän arvomaailmansa on armoton ja kova. Heitä kiinnostaa usein muun muassa urheilu, musiikki ja viihde-elektroniikka. Itsevarmoilla on enemmän rahaa käytettävissään kuin nuorilla keskimäärin. Heidän kulutuskäyttäytymisessään korostuvat harrastukset, liikkuminen, ulkona syöminen ja alkoholi. (Mikkola 2010.)

Trenditietoisilla on hyvin positiivinen minäkuva. He kuvailevat itseään ystävällisiksi, vastuuntuntoisiksi ja sosiaalisiksi. Trenditietoiset ovat nautinnonhaluisempia ja materialistisempia kuin nuoret keskimäärin. Heitä kiinnostavat ulkonäköön, pukeutumiseen ja trendeihin liittyvät asiat. Asennemaailmaltaan trenditietoiset ovat melko perinteisiä ja turvallisuushakuisia. Useimmat haaveilevat avioliitosta ja omista lapsista. (Elämäntyyli-ryhmät 2010.) Shoppailu ja ajankuluttaminen ostoskeskuksissa kuuluu trenditietoisien suosikkiharrastuksiin. He käyttävät selvästi muita nuoria enemmän rahaa merkkivaatteisiin ja kenkiin. (Mikkola 2010.)

Perinteisten elämäntyyli-ryhmässä korostuu turvallisuus. Erityisesti koti ja isänmaa ovat edelleen keskeisiä arvostuksen kohteita. Koti on perinteisten nuorten elämän keskus. Perinteiset eivät pyri johtavaan asemaan, vaan heidän onnellisuutensa kumpuaa lähipiiristä ja oman perheen parista. Turvallisuus nousee erittäin korkealle perinteisten nuorten arvojen hierarkiassa. (Elämäntyyli-ryhmät 2010.) Perinteiset suhtautuvat positiivisesti tulevaisuuteen ja uskovat omaan pärjäämiseensä. Kuluttamisessaan he suosivat perinteisiä arvoja ja karttavat riskejä. Rahaa he käyttävät maltillisesti musiikkiin, terveyteen, kotiin ja hyvinvointiin. (Mikkola 2010.)

Syrjäänvetäytyville turvallisuus on tärkeä arvo. He pelaavat mieluummin varman päälle kuin ottavat riskejä. He eivät etsi jännitystä eivätkä seikkailua, vaan ovat onnellisempia tuttujen ja turvallisten asioiden parissa. (Elämäntyyli-ryhmät 2010.) Kiinnostuksen kohteina heillä ovat tietokoneet, Internet ja lukeminen. Syrjäänvetäytyvien kuluttaminen on ei-tiedostavaa ja järkipööräistä. He panostavat kuluttamisessaan tekniikk-

kaan ja he tekevät ostopäätökset järkisyiden ja tarvittavuuden perusteella. (Mikkola 2010.)

Maailmanparantajat ovat nuorten omatunto. He pyrkivät tekemään asioita, jotta maailmasta tulisi parempi paikka elää. Heidän kiinnostuksensa keskittyy kulttuuriin, taiteeseen ja musiikkiin. Suvaitsevaisuus on keskeinen arvo maailmanparantajien arvomaailmassa. He suhtautuvat maahanmuuttajiin ja seksuaalisiin vähemmistöihin selvästi myönteisemmin kuin muut nuoret. (Elämäntyyliyhymät 2010.) Maailmanparantajat pyrkivät luomaan elämäänsä merkityksellisyyttä toiminnan avulla. Heillä on suuri halu ilmaista itseään, hyödyntää kykyjään ja toteuttaa omassa itsessä piileviä mahdollisuuksia. Maailmanparantajien kulutusta määrittää tiedostavuus, ja he ovat hyvin kriittisiä kuluttamisessaan. He ostavat tuotteita vastuullisesti haluten näin tukea ostopäätöksillään kehitysyhteistyötä tai luonnonsuojelua, kunnioittaa immateriaalioikeuksia sekä vastustaa lapsityövoiman käyttöä. (Mikkola 2010.)

Älykköjen arvomaailma on universalistinen, mutta heihin kuuluu myös markkinaliberalisteja. Heidän arvomaailmaansa hallitsevat pehmeät arvot. Heitä kiinnostavat ihmiset niin lähipiirissä kuin sen ulkopuolellakin. Tärkeimpiä kiinnostuksen kohteita heillä ovat itsensä kehittäminen sekä älyllisten tietojen ja taitojen kartuttaminen. (Elämäntyyliyhymät 2010.) Älyköt suosivat kuluttamisessaan rationaalisia arvoja, ja he suhtautuvat erittäin kriittisesti siihen, mihin rahansa käyttävät. He haluavat tietää ja ottaa selvää tuotteista sekä yrityksistä, joista ostavat, tunteakseen tuotteiden riskit. (Mikkola 2010.)

Kapinalliset elävät omalla tyylillään. Heitä eivät kiinnosta muiden mielipiteet tai yleiset ihanteet. He ovat uskollisia vain itselleen ja omalle elämäntyylilleen. Kapinallisuus ei tarkoita johonkin näkyvään alakulttuuriin kuten punkkareihin tai gooteihin kuulumista, vaan kyse on arvoista ja asenteista. (Elämäntyyliyhymät 2010.) Heidän suhtautumisensa perinteisiin järjestelmiin on varauksellista. Kapinalliset toteuttavat omaa elämäntyyliään välittämättä muiden mielipiteistä. Kuluttamisessaan kapinalliset ovat impulsiivisia ja välinpitämättömiä, he ostavat sitä, mikä juuri sillä hetkellä tuntuu mielekkäältä. (Mikkola 2010.)

5 HYVINVOINTI JA ONNELLISUUS

5.1 Eräitä hyvinvoinnin teoreettisia kuvauksia

Hyvinvointitutkimuksia on tehty tarkastelemalla hyvinvointia sekä yksilön näkökulmasta että sosiologisesta näkökulmasta, jolloin tarkastellaan yksilön toimintaa yhteisön jäsenenä ja sosiaalisena toimijana. Hyvinvointitutkimuksiin voidaan ajatella kuuluvan myös elämänlaadun tutkimukset ja terveystutkimukset, sillä hyvinvointi, elämänlaatu ja terveys ovat toisiinsa sidoksissa olevia käsitteitä. Hyvinvointitutkimuksen moninaisuus edellyttääkin tutkijalta oman tutkimuskäsitteensä tarkkaa rajausta ja määrittelyä. (Konu 2002, 12.)

Hyvinvointia voidaan tarkastella hyvin monesta eri näkökulmasta. Hyvinvoinnilla voidaan tarkoittaa esimerkiksi terveydentilaan, toiminnan autonomiaan, elämänhallintaan sekä toimeentuloon liittyvää hyvinvointia. Esimerkiksi velkaantumisongelmat, puutteet perustarpeiden tyydyttämisessä, stressioireiden kasaantuminen, heikoksi koettu terveydentila sekä puutteellisiksi koetut vaikutusmahdollisuudet omaa elämää kohtaan voivat heikentää hyvinvointia. (Marski 1996, 5.)

Hyvinvoinnin teoreettiset kuvaukset eroavat jonkin verran toisistaan, mutta useimmissa niissä ilmenee muutamia keskeisiä tekijöitä. Ollakseen hyvinvoiva yksilön on koettava elämänsä ainakin suurin piirtein oikeudenmukaiseksi ja järkeväksi, jotta hänen toivonsa tulevaisuuteen nähden säilyy. Yksilön on koettava elämänsä jollakin tapaa mielekkäänä. (Ojanen 2009, 20.) Tulevaisuuteen suuntautuminen on nuoruusiässä keskeistä, koska nuoren tulee tehdä realistisia valintoja tulevaisuuden elämän suhteen. Positiivinen tulevaisuuden kuva ja usko omien tavoitteiden saavuttamiseen ovat tärkeitä tekijöitä nuoren hyvinvoinnin kannalta. (Aalto-Kallio 2004, 18.)

Hyvinvointiin katsotaan kuuluvaksi läheiset ihmissuhteet, sillä yksilön on vaikea selviytyä ilman tukea antavia ja vastavuoroisia ihmissuhteita. Useimmissa hyvinvoinnin jäsenyyksissä korostetaan myös yksilön oma autonomia eli hänen mahdollisuuksiaan päättää itseään koskevista asioista. Myös itsensä hyväksyminen nähdään hyvinvointia kuvaavana tekijänä, sillä itseään väheksyvä ihminen tuskin voi hyvin. Perusturvallisuus, fyysinen suoja sekä ravinto ovat hyvinvoinnin ehtoja, mutta hyvän ympäristön määrittäminen ei kuitenkaan ole yksiselitteistä. Yksilön hyvinvointiin vaikuttavat li-

säksi ympäristön mahdollistama järkevä tekeminen ja mahdollisuus kokea itsensä tarpeelliseksi. (Ojanen 2009, 20–21.)

Hyvinvointi voidaan määritellä tarvekäsitteen avulla Erik Allardtin sosiologisen hyvinvointimallin mukaisesti. Voidaan sanoa, että hyvinvointi on tila, jossa ihmisellä on mahdollisuus saada keskeiset tarpeensa tyydytetyiksi. Nämä tarpeet on luokiteltu kolmeen perusluokkaan: elintaso (Having), yhteisyyssuhteet (Loving) ja itsensä toteuttaminen (Being). (Allardt 1976, 21, 38.)

Elintaso käsittää ihmisen fysiologiset tarpeet. Tämä tarkoittaa sitä, että kaikki ihmiset tarvitsevat esimerkiksi ravintoa, nestettä, lämpöä, ilmaa ja perusmäärän turvallisuutta. Elintason osatekijät ovat ihmiselle välttämättömiä ja siksi hyvin perustavia hyvinvoinnin näkökulmasta. Alhainen elintaso vaikuttaa ihmiseen kokonaisvaltaisesti. Esimerkiksi kuolemanvaarassa olevat ihmiset unohtavat muut tarpeensa ja sietävät suuriakin puutteita selviytyäkseen hengissä. Elintason arvot ovatkin keskeisiä ja ensisijaisia hyvinvointianalysissa. Elintason voidaan ajatella olevan puutostarve, koska sillä on yleensä yläraja. Tarpeet nähdään tyydytetyiksi silloin, kun yläraja on saavutettu. Yläraja voi olla esimerkiksi kylläisyys tai terveys. Yhteisyyssuhteilla sekä itsensä toteuttamisella taas ei usein ole mitään ylärajaa ja tästä syystä niitä kutsutaan kehitystarpeiksi. (Allardt 1976, 39–42.)

Yhteisyyssuhteilla tarkoitetaan ihmisen tarvetta solmia sosiaalisia suhteita ja kuulua yhteisöihin, joissa toisistaan pitäminen ja välittäminen ilmaistaan. Yksilöillä on siis rakkauden ja hellien suhteiden tarve. Rakkaus ei tässä jaottelussa merkitse samaa kuin seksuaalisuus, jonka katsotaan kuuluvan fysiologisiin perustarpeisiin. Yhteisyyssuhteet tuottavat teorian mukaan hyvinvointia silloin, kun ihminen sekä saa osakseen rakkautta, huolenpitoa ja on pidetty että puolestaan rakastaa, osoittaa muita kohtaan huolenpitoa ja pitää muista. Hyvinvointianalysissa tärkeää on ottaa huomioon sekä rakkauden vastaanottava että antava puoli. (Allardt 1976, 42–43.)

Allardtin mukaan itsensä toteuttaminen on hyvinvoinnin tärkeä osa. Itsensä toteuttamisella tarkoitetaan yksilön tarvetta kehittää persoonallisuuttaan ja integroitua yhteiskuntaan. Itsensä toteuttamisen positiivinen puoli tarkoittaa henkilökohtaista kehittymistä, kun taas negatiivinen näkökulma on yksilön syrjäytymistä ja vieraantumista yhteisöstä. Itsensä toteuttaminen on jaettu osatekijöihin, jotka ovat korvaamattomuus, status, tekeminen sekä yksilön mahdollisuus poliittiseen osallistumiseen. Korvaamat-

nuori ei kokenut elämän iloa, mikä useimmiten selittyi sisäisellä pahalla ololla ja epätydyttävillä perhesuhteilla. (Joronen 2005, 88.)

Nuorten hyvinvointiin ja elämäntyytyväisyyteen vaikuttivat vahva itsetunto, sisäinen tasapaino, turvalliset perhesuhteet, huumori elämänvoimana, tyytyväisyys painoon ja kouluun sekä itse koettu hyvä terveys. Nuoret olivat tutkimuksen mukaan tyytyväisiä perheessään sen rakastavaan ilmapiiriin, perheen toiminnalliseen tukeen ja avoimeen kommunikaatioon. Lisäksi tutkimustulokset osoittivat, että hyvinvointia nuorelle tuotti se, että nuori koki olevansa perheessään tärkeä. (Joronen 2005, 88–89.)

Negatiivisina asioina nuoret kokivat perheenjäsentensä väliset ristiriidat, vanhempiensa avioeron, perheenjäsenensä sairaudet tai kuoleman ja liiallisen riippuvuuden tunteen. Ristiriitoja perheen ja nuorten välillä aiheuttivat luvattomat poissaolot koulusta, huono koulumenestys, rahankäyttö ja kodin sääntöjen rikkominen. (Joronen 2005, 89.)

Nuorten ja heidän vanhempiensa käsitykset perhedynamiikasta erosivat huomattavasti toisistaan. Vanhemmat arvioivat yleensä perheensä toimintaa paremmaksi kuin nuoret. Tutkimuksessa tuli myös ilmi, että nuorten kokema perheen pysyvyys ja yhteenkuuluvuus olivat vahvasti yhteydessä heidän elämäntyytyväisyyteensä, kun taas tunne perheen hajaannuksesta yhdistyi nuorten pahan olon kokemuksiin. Perhe nähtiin mahdollistajana, keskustelijana, tukijana, mutta myös rajoittajana ja pakottajana. Nuoret kokivat kaikki nämä perheen roolit kuitenkin tarpeellisina. (Joronen 2005, 89.)

5.3 Lasten ja nuorten hyvinvointi ja terveys

Suomen akatemian hallituksen tutkimus Lasten ja Nuorten hyvinvointi ja –terveys-tutkimus (SKIDI-KIDS) pohjautuu siihen oletukseen, että hyvinvointiin ja terveyteen liittyvät arvot ja asenteet, elintavat, käyttäytymismallit ja niihin vaikuttavat tekijät omaksutaan lapsuusvuosien aikana. Lasten ja nuorten hyvinvointi ja terveystutkimus on Suomen akatemian hallituksen 8,5 miljoonalla eurolla rahoittama tutkimusohjelma, joka on parhaillaan käynnissä. Tutkimus sai rahoituksen vuonna 2009. Tutkimusohjelma toteutetaan nelivuotisena, jolloin se ajoittuu pääosin vuosille 2010–2013. (Lasten ja nuorten hyvinvointi ja terveys 2010–2013, 2.)

Tutkimustarve perustuu siihen oletukseen, että lasten elämänpiirit ja yhteisöt poikkeavat suuresti siitä, mitä ne ovat olleet edellisillä sukupolvilla. Tutkimus pohjautuu

UNICEFin ja EU:n tekemiin raportteihin, joissa vertaillaan lasten ja nuorten hyvinvointia rikkaissa maissa. Näiden raporttien mukaan Suomi sijoittui vertailussa huonompien maiden joukkoon lasten riskikäyttäytymisen, ruokatottumusten, fyysisen aktiivisuuden määrän sekä painon kehityksen suhteen. Hälyttäviä tuloksia tutkimuksessa saatiin myös perhe- ja ystävyysuhteiden sekä kouluviihtyvyyden kielteisestä kehityksestä. Suomessa on viitteitä lasten ja nuorten eriarvoistumisen lisääntymisestä. Kasvava joukko lapsista ja nuorista on vaarassa jäädä ilman tasapainoista sekä tyydyttävää lapsuutta. Tämä taas vaikuttaa heidän mahdollisuuksiinsa tavoitella hyvää elämänlaatua aikuisena. Samalla heillä on riski jäädä myös ammattiin valmentavan koulutuksen ja työelämän ulkopuolelle sekä syrjäytyä yhteiskunnasta. (Lasten ja nuorten hyvinvointi ja terveys 2010–2013, 2–3.)

Hyvinvointiin ja terveyteen liittyviin arvoihin ja asenteisiin, elintapoihin, käyttäytymismalleihin ja niihin vaikuttaviin tekijöihin voidaan vaikuttaa taloudellisen hyvinvoinnin vahvistuttua. Taloudellisen hyvinvoinnin vahvistuminen lisää nykyaikana mahdollisuuksia ottaa huomioon lasten ja nuorten määrittelemät tarpeet hyvinvoinnin suhteen. Tarkoituksena on tukea lasten myönteistä kehitystä edistävien ja sitä haittaavien tekijöiden kokonaisvaltaista tutkimista. (Lasten ja nuorten hyvinvointi ja terveys 2010–2013, 3–4.)

5.4 Eräitä onnellisuuden teoreettisia kuvauksia

Onni ja onnellisuus tarkoittavat Allardtin (1976, 32) mukaan yksilön subjektiivista kokemusta eli yksilöt itse määrittelevät, kuinka onnelliseksi he kokevat itsensä. Hyvinvoinnin ja onnellisuuden erottaa se, että hyvinvointia voidaan määritellä myös objektiivisesti. Ihmiset voivat Allardtin mukaan olla epätietoisia tarpeistaan ja tätä kautta hyvinvoinnistaan, mutta jokainen on oman onnensa paras arvioija.

Onnellisuuteen liittyvät sekä ulkoiset että yksilön sisäiset tekijät. Viime vuosina on korostettu yksilökeskeisen kulttuurin hengen mukaisesti yksilön sisäisten tekijöiden, kuten asenteiden ja tulkintojen merkitystä onnellisuudelle. Ulkoisten tekijöiden merkitystä ei voida kuitenkaan kiistää. Ulkoiset tekijät korostuvat etenkin silloin, jos yksilö joutuu elämään puutteessa, on esimerkiksi pienituloinen, työtön tai elää epätydyttävässä elinympäristössä. (Ojanen 2009, 32.)

Persoonallisuuden piirteistä sosiaalisuus, tasapainoisuus, miellyttävyys ja vastuullisuus ovat yhteydessä yksilön onnellisuuteen. Lisäksi myönteinen kuva itsestä, optimismi, elämönhallinta ja toiveikkuus ovat ominaisuuksia, joiden nähdään kuvaavan onnellista ihmistä. Tutkimusten mukaan onnellisuutta ja hyvinvointia lisäävät myös uskonnollisuus, arvot sekä usko ihmisten hyvántahtoisuuteen. Myös koetulla terveydentilalla ja terveillä elämäntavoilla on vaikutusta siihen, kuinka onnelliseksi yksilö kokee itsensä. Huomion arvoista on, ettei lääkärin arvioima terveydentila vaikuta yksilön onnellisuuteen yhtä vahvasti kuin itse arvioitu. Yksilöiden taustatekijöillä, kuten sukupuolella, iällä, asuinpaikalla sekä koulutuksella on vain viitteellisiä yhteyksiä onnellisuuteen. (Ojanen 2009, 32.)

Hyvinvointi on pysyvämpää kuin onnellisuus. Onnellisuuteen liittyy hetkellisyys ja katoavaisuus. Myös hyvinvointi voi toki muuttua, mutta tällöin voidaan nimetä erityisiä ja ulkoisia syitä hyvinvoinnin muutokseen. Hyvinvoinnin arvioinnissa otetaan huomioon hyvinvoinnin vaikutukset ja syyt, mutta onnellisuuden arvioinnissa vaikutukset ja syyt eivät ole tärkeitä. (Allardt 1976, 33.) Onnellisuuden tunteen syyt vaihtelevat yksilöittäin. Jotkut ovat esimerkiksi onnellisia mietiskellessään ja levätessään toisten tuntiessa itsensä onnellisiksi voimakkaan rasituksen hetkellä. (Allardt 1976, 34.)

Hyvinvoinnin ja onnellisuuden tutkiminen eroavat Allardtin mukaan toisistaan. Hyvinvointia tutkitaan havainnoimalla todellisia olosuhteita ja ihmissuhteita, jotka voidaan objektiivisesti havaita. Onnellisuutta taas tutkitaan selvittämällä subjektiivisia tunteita sekä asenteita. (Allardt 1976, 35.)

6 HYVINVOINTI PÄÄKAUPUNKISEUDULLA

Pääkaupunkiseudun sosiaaliosaamiskeskus (SOCCA) aloitti hyvinvointitutkimuksen vuonna 2008 Helsingin, Espoon, Vantaan ja Kauniaisten alueella. Tutkimuksen kohteena olivat huono- ja hyväosaisuuden kokemukset suurkaupungin näkökulmasta. Esimerkiksi pääkaupunkiseudulla on lisääntynyt ihmisten väestöllinen eriytyminen kuten se, että huono-osaiset ovat kasautuneet tietyille alueille. Lähtökohtana oli tutkia pääkaupunkiseudulla asuvien ihmisten hyvinvoinnin tilaa ja kehitystä kuntalaisen subjektiivisesta näkökulmasta. Tutkimus tehtiin kahdessa osassa, joista ensimmäinen osa, laaja kyselytutkimus tehtiin edellä mainittujen kuntien asukkaille. Sillä kerättiin kokonaisvaltaista tietoa kuntalaisten subjektiivisesta hyvinvoinnista sekä sen tekijöistä.

Vastausprosentti oli 41 prosenttia. Kyselyn teemoja olivat asuminen, terveys, työelämä, taloudellinen tilanne ja arjen kokemukset. Asukkailta kysyttiin, miten he kokivat hyvin - tai pahoinvointinsa ja kuinka se näkyi heidän päivittäisessä elämässään. Lisäksi kysyttiin, millaisia odotuksia ihmisillä oli heidän elämänsä suhteen ja miten he kykenivät vaikuttamaan elämäänsä. Tutkimuksen toinen osa tehtiin haastatteluina vuonna 2009, jolloin keskityttiin alueen 18–25-vuotiaiden kokemuksiin hyvin - ja pahoinvoinnistaan. (Turunen ym. 2010.)

Tutkimuksessa kävi ilmi, että voimavaroja hyvinvointiin ammennettiin ihmissuhteista, kiireettömyydestä ja viihtyisästä asumisesta. Hyvinvointia lisäsivät myös hyvin toimivat ja riittävät palvelut sekä niiden saavuttamisen helppous. Integroitumista yhteiskuntaan ja omaan asuinympäristöön osoitti halu olla suunnittelemassa omaa kaupunkikuvaa ja sen palveluita tai ainakin mielipide siitä, että kuntalaisten ääni haluttiin kuuluviin asiassa. Myös kysytyt arjen ilot ja harmit koskivat tulosten mukaan asuinympäristön kehittämistä. Luonnon merkitys korostui pääkaupunkiseudun asukkaille. Vastaajat kokivat pienten rauhoittumishetkien olleen suuressa merkityksessä hyvinvoinnille. (Turunen ym. 2010.)

Suurin hyvinvointia tuottava tekijä olivat läheiset ihmiset ja ihmissuhteet, etenkin ne, jotka liittyivät omaan perheeseen, ystäviin, harrastepiireihin ja työkavereihin. Tärkeiksi koettiin myös paikat, joissa oli mahdollista kohdata ihmisiä sekä näiden paikkojen kehittäminen. Hyvinvointia tuottaviksi tekijöiksi koettiin myös mielekäs tekeminen, osallistuminen sekä taiteet. Sosiaalista eheyttä tuottaviksi tekijöiksi koettiin kunnalliset palvelut kuten kirjastot, jotka toimivat samalla myös kohtaamispaikkoina. Arjen riemuina koettiin työ ja siellä menestyminen. (Turunen ym. 2010.)

Pahoinvointia tuottaviksi tekijöiksi koettiin ympäristöstä aiheutuvat harmit kuten melu sekä yleinen sotku ja likaisuus. Arjessa pahoinvointia tuottivat myös rikollisuus ja ilkkivalta sekä erilaiset ihmisryhmät kuten juopot. Hankalaksi koettiin lisäksi työn ja perhe-elämän yhteensovittaminen. Pääkaupunkiseudun asukkaat kokivat itsensä yksinäisiksi ja väsyneiksi. Lisäksi arkeen harmia toi kiire ja stressi sekä ihmissuhdeasiat. (Turunen ym. 2010.)

Pääkaupunkiseudun hyvinvointitutkimuksen tuloksista ilmeni sekä hyvinvoinnin että pahoinvoinnin ilmiöitä jokaisen käsitellyn teeman osalta. Subjekttiivisen kokemuksen merkitys hyvinvoinnin tason määrittäjänä korostui, sillä vaikka objektiivisin mittarein

olisi näyttänytkin siltä, että asiat olivat hyvin, koettu hyvinvointi saattoi olla paljon huonompi. (Turunen ym. 2010.)

7 HYVINVOINTI KYMENLAAKSOSSA

Kymenlaakso on noin 182 000 asukkaan maakunta Kaakkois-Suomessa (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2010). Vuoden 2009 alussa Kymenlaaksossa sijaitsevat Anjalan-
kosken, Kuusankosken ja Kouvolan kaupungit sekä Elimäen, Jaalan ja Valkealan
kunnat yhdistyivät uudeksi Kouvolan kaupungiksi (Lamminmäki 2008). Kuntaliitok-
sen myötä Kymenlaakson muodostavat nykyisin seitsemän kuntaa: Kotka, Hamina,
Kouvola, Miehikkälä, Pyhtää, Virolahti ja Iitti (Kymi kutsuu 2010). Maakunta koos-
tuu kahdesta seutukunnasta, Kotka-Haminan seutukunnasta ja Kouvolan seutukunnas-
ta, jotka muodostavat alueen toiminnalliset keskuksset (Kymenlaakson maakuntaoh-
jelma 2007–2010 2006).

Kymenlaakso oli vuonna 2004 maamme viidenneksi tiheimmin asuttu maakunta, ja se
oli myös maan keskiarvoa tiheimmin asuttua aluetta (Tilasto- ja indikaattoripankki
SOTKANet 2010). Lisäksi Kymenlaakso on kaupungistunut useimpia maakuntia sel-
vemmin. Kymenlaakso on alueeltaan kompakti, ja etäisyydet maakunnan eri osista sen
pääkeskuksiin ovatkin kohtuullisen lyhyet. Myös etäisyys pääkaupunkiseudulle ja Pie-
tarin alueelle on lyhyt. (Kymenlaakson maakuntaohjelma 2007–2010, 7.)

Kymenlaakso on aiemmin ollut maamme tärkein paperiteollisuuden tuotantoalue, sillä
viidennes maan tuotannosta on syntynyt Kymenlaaksossa (Välinoro 2004). Vuonna
2006 lakkautettiin uuden Kouvolan alueella UPM:n Voikkaan tehdas. (Niemi 2006)
Lisäksi lopetettiin Summan tehdas Haminassa ja suljettiin Anjalan paperikone (Ala-
Kiiskilä 2007). Tehtaiden lakkauttaminen ja paperikoneiden sulkeminen hävitti metsä-
teollisuudesta työpaikkoja Kymenlaaksossa eniten koko maassa vuosina 2006–2008.
Massa- ja paperiteollisuudesta hävinneiden työpaikkojen vaikutus Kymenlaakson
työllisyyteen oli yli kolme prosenttia. (Saarinen 2009.)

Kymenlaakson väkiluku on vähentynyt tasaisesti koko 2000-luvun ajan. Vuoden 2009
jälkeen Kymenlaaksossa oli 182 413 asukasta. Väestömäärä on ollut laskussa ikära-
kenteen ja muuttotappioiden vuoksi. Vähennemä on vaihdellut Kymenlaaksossa vuosit-
tain noin 100–1000 asukkaan välillä. Väkiluvun kokonaisvähennys oli korkeimmil-
laan vuonna 2008, jolloin asukasluku pieneni 785 asukasta vuodessa. Vuonna 2009

laskusuhdanne tasoittui, mutta maakunnan luonnollinen väestönkasvu on ollut negatiivista viime vuosina. Keskimäärin väestö on vähentynyt 550 henkilöä vuodessa. Maahanmuuttajat ovat nostaneet väestön kehitystä, koska heidän osuutensa lisäsi väkilukua vuonna 2008 Kymenlaaksossa 933 henkilöllä. (Väestö 2010.)

Työttömyysaste on Kymenlaaksossa ollut muun maan keskiarvoa korkeampi ainakin vuodesta 1991 vuoteen 2008. Vuonna 2008 koko maan työttömyysaste oli 7,8 prosenttia, kun vastaava luku Kymenlaaksossa oli 10,1 prosenttia. Myös nuorisotyöttömyys 15–24-vuotiaasta työvoimasta on ainakin vuodesta 1991 vuoteen 2008 ollut Kymenlaaksossa muun maan keskiarvoa korkeampaa. Vuonna 2009 nuorisotyöttömyysaste koko maassa oli 8,4 prosenttia, kun taas Kymenlaaksossa vastaava luku oli 12,1 prosenttia. (Tilasto- ja indikaattoripankki SOTKANet 2010.)

Kymenlaaksossa alkoholin osto on ollut muun maan keskiarvoa korkeampaa ainakin vuodesta 1990 vuoteen 2009 lukuun ottamatta vuosia 1995 ja 2000. Vuonna 2009 alkoholin myynti asukasta kohti 100 prosenttisena alkoholina oli Kymenlaaksossa 8,8 litraa vastaavan luvun ollessa koko maassa keskimäärin 8,3 litraa. (Tilasto- ja indikaattoripankki SOTKANet 2010.)

Poliisin tietoon tulleet henkeen ja terveyteen kohdistuneet rikokset 1000 asukasta kohti ovat Kymenlaaksossa olleet muun maan keskiarvoa vähäisempiä ainakin vuodesta 1996 vuoteen 2009. Vuonna 2009 koko maan keskiarvo oli 6,7 henkeen tai terveyteen kohdistunutta rikosta 1000 asukasta kohti. Vastaava luku Kymenlaaksossa oli 5,3 henkeen tai terveyteen kohdistunutta rikosta 1000 asukasta kohti. (Tilasto- ja indikaattoripankki SOTKANet 2010.)

Vuoden 2006 PYLL-indeksin (Potential Years of Life Lost suom. Menetetyt elinvuodet) mukaan Kymenlaaksossa menetettiin itsemurhien takia elinvuosia enemmän kuin maassa keskimäärin. Sukupuolierot näkyivät itsemurhatilastoissa kuitenkin siten, että miesten itsemurhia oli enemmän kuin maassa keskimäärin, naisten itsemurhia taas vähemmän. (Kymenlaakson terveyden edistämisen suunnitelma vuosille 2008–2011, 6.)

Kymenlaakson koulutusmahdollisuudet ovat moninaiset. Esimerkiksi Kouvolassa ammattikoulutusta tarjoaa Kouvolan seudun ammattiopisto, jossa on mahdollista opiskella lähes neljäkymmentä eri perustutkintoa seitsemältä koulutusosalta. Lisäksi Kouvolan seudun ammattiopisto tarjoaa erityisopetusta, ohjaavaa ja valmistavaa kou-

lutusta, aikuiskoulutusta sekä oppisopimuskoulutusta. (Koulutustarjonta 2010.) Kotkan ja Haminan alueella ammatillista koulutusta tarjoaa Etelä-Kymenlaakson ammattiopisto. Etelä-Kymenlaakson ammattiopisto järjestää ammatillista peruskoulutusta 24 ammatilliseen perustutkintoon, talouskouluopetusta, maahanmuuttajien ammatilliseen koulutukseen valmentavaa koulutusta sekä valmentavaa ja ohjaavaa koulutusta. (Ekamin koulutustarjonta 2010.) Kymenlaakson ammattikorkeakoulu Kouvolassa ja Kotkassa tarjoaa tutkintoon johtavaa koulutusta viidellä eri koulutuslallalla. Ammattikorkeakoulututkintojen lisäksi tarjolla on myös ylempiä ammattikorkeakoulututkintoja, muuntokoulutusta, avoin ammattikorkeakoulu, täydennys- ja jatkokoulutusta, erikoistumisopintoja, verkko-opintoja sekä kieliopintoja. (Koulutus 2010.) Kymenlaaksossa ei ole omaa yliopistoa (Yliopistot ja yhteistyöverkostot 2010).

Kymenlaaksossa käynnistettiin vuonna 2007 Nupit Kaakkoon! -hanke, joka on Kotkan kaupungin nuorisotoimen hallinnoima seudullinen nuorisotyön kehittämishanke. Hanke on päättynyt vuonna 2010. Hankkeella on jatkohanke nimeltään Nupit Kaakkoon - Osaava Kaakonkulma. Hanke on ajoitettu vuosille 2010–2013, ja hankkeen toteutusta hallinnoi Lappeenrannan nuorisotoimi. (Nupit Kaakkoon! -hanke 2010.)

Nupit Kaakkoon! -hankkeen tarkoituksena on parantaa ja kehittää seudullisia ja maa-kunnallisia nuorisopalveluita. Hankkeella halutaan kiinnittää kymenlaaksolaisten päätäjien huomio nuoriin ja heidän asemaansa sekä sen kehittämiseen. Tällä tavalla halutaan myös kehittää alueen vetovoimaisuutta nuorison kannalta. Tavoitteena on antaa tukea kunnalliselle nuorisotyölle, ja saada tietoa Kymenlaakson nuorisopalveluiden vaikuttavuudesta. Hanke laajeni vuosina 2008–2009 ja laajenemisen myötä siinä on mukana valtaosa Kymenlaakson ja Etelä-Karjalan kunnista. (Nupit Kaakkoon! -hanke 2010.)

Nupit Kaakkoon! -hankkeella kerättiin tietoa siitä, mitä nuoret ajattelevat asuinkunnastaan, koulutus- ja työllisyysasioista, toimeentulosta, henkisestä hyvinvoinnista, vapaa-ajanvietosta, osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksista sekä tulevaisuudesta. Kotkassa kysely toteutettiin nuorisobarometrinä, johon osallistuivat kaikki Etelä-Kymenlaakson kunnat. Iältään kyselyyn osallistuneet nuoret olivat 19–25-vuotiaita. Etelä-Karjalassa suoritettiin nuorten elinolojen ja palvelujärjestelmän verkostoarviointi, johon osallistui 9. luokkien oppilaita ja 16–19-vuotiaita nuoria. Kouvolan alueella

toteutettiin nuorisokysely, jonka kohderyhmänä olivat 13–18-vuotiaat nuoret. (Nupit Kaakkoon! -hanke 2010.)

Nuorten vastauksista ilmeni Kymenlaakson viihtyvyyteen vaikuttavia asioita ja kehittämismahdollisuuksia. Kymenlaakson viihtyvyyteen eniten vaikuttivat perhe ja ystävät. Nuoret vastasivat perheen olevan heille tärkein tekijä siihen, miksi he asuivat vielä Kymenlaaksossa. Viihtyvyyteen vaikuttivat myös hyvät kulkuyhteydet ja luonto, etenkin Kotkassa meri vaikutti etenkin yli 18-vuotiaiden nuorten viihtyvyyteen positiivisesti. Nuoret olivat myös tyytyväisiä kouluhinsa ja opiskelumahdollisuuksiinsa. Kuitenkin nuoria huolestutti työllistyminen opiskelujen loputtua. Kotkan ja Kouvolan nuoret pitivät työllistymismahdollisuuksiaan asuinalueella heikkoina. Merkittävää oli myös se, että peruskoulussa olevista nuorista joka viidennellä ei ollut tulevaisuuden suunnitelmia tai toiveita opiskelun suhteen. (Kotkan nuorisobarometri 2008, 9–20; Kouvolan nuorisokysely 2009, 8–14.)

Tyytymättömiä nuoret olivat omiin vaikutusmahdollisuuksiinsa ja kuulluksi tulemiseen. Tärkeimmiksi vaikutuskanavikseen nuoret kokivat omat nettisivustonsa ja koulujen oppilaskunnat. (Kotkan nuorisobarometri 2008, 30; Kouvolan nuorisokysely 2009, 26.) Liki puolet Kouvolassa asuvista nuorista ei uskonut omiin vaikutusmahdollisuuksiinsa (Kouvolan nuorisokysely 2009, 25). Opiskelijat olivat tyytymättömiä työnsaantimahdollisuuksiinsa tulevaisuudessa, sillä he eivät uskoneet työllistyvänsä nykyiselle asuinalueelleen. Tämän takia Kotkan alueen vastaajista puolet suunnitteli poismuuttoa. Kymmenen vuoden sisällä poismuuttoa suunnitteli vastaajista 10 prosenttia. (Kotkan nuorisobarometri 2008, 13.) Kouvolan alueella liki 71 prosenttia opiskelijoista ja puolet peruskoululaisista uskoi asuvansa muualla tulevaisuudessa (Kouvolan nuorisokysely 2009, 35).

Nuoret saivat antaa kehitysehdotuksia Kymenlaakson alueelle. Erityisesti nuoret toivoivat nuorisopalvelujen kehittämistä. Nuoret toivoivat saavansa enemmän paikkoja, joissa viettää vapaa-aikaansa kavereiden kanssa. Lisäksi nuoret toivoivat lisää harrastusmahdollisuuksia. (Kotkan nuorisobarometri 2008, 13; Kouvolan nuorisokysely 2009, 20.) Nuoret halusivat myös lisää vaikutusmahdollisuuksia. Nuoret kokivat esimerkiksi koulujen lakkauttamispäätöksissä, ettei heitä kuunneltu lainkaan. (Kouvolan nuorisokysely 2009, 25.)

Nuorten hyvinvointi Kymenlaaksossa 2002–2006 -tutkimuksessa kerrotaan, että Suomessa tehdään joka toinen vuosi kouluterveyskysely, johon osallistuu kuntia ympäri Suomea. Kyselyt tehdään aina samoissa kouluissa ja samoilla lomakkeilla. Aika ja menetelmät ovat samat, jotta tieto olisi mahdollisimman vertailukelpoista. Kyselyt tehdään yleensä opettajan ohjaamassa luokkakyselyssä. Kouluterveyskyselyn avulla halutaan saada tietoa nuorten koulu- ja elintavoista, terveydestä, terveysosaamisesta, terveystottumuksista ja oppilashuollosta. Kyselyistä saadut tiedot menevät koulujen ja kuntien käyttöön. (Luopa, Pietikäinen, Puusniekka, Jokela & Sinkkonen 2006, 3.)

Kysely on teetetty vuodesta 1996 lähtien ja se oli suunnattu peruskoulun 8.- ja 9.-luokkalaisille sekä lukion toisen vuosikurssin opiskelijoille. Vuodesta 1999 lähtien mukaan otettiin myös lukion ensimmäisen vuosikurssin opiskelijat. Kyselyyn on osallistunut kaiken kaikkiaan 400 kuntaa, ja vuonna 2006 siihen osallistui 148 kuntaa. Kunnat olivat Etelä-Suomen, Itä-Suomen ja Lapin läänistä. Osallistuneita oppilaita on noin 46 000–88 000. Kymenlaakson kunnista Kotkan seutu on osallistunut kyselyyn vuosina 1997 ja 1999. Anjalankoski, Iitti ja Virolahti osallistuivat vuonna 2000. Kymenlaakson kunnat ovat osallistuneet kattavasti kyselyyn vuodesta 2002 lähtien. Peruskoulussa vastanneita on keskimäärin 3285–3459 ja lukiossa osallistujia on 1583–1680. (Luopa ym. 2006, 3.)

Tutkimuksen tuloksista ilmenee nuorten elinoloissa tapahtuneen myönteisiä muutoksia, sillä vanhempien tupakanpolto oli vähentynyt ja vanhemmat myös tiesivät paremmin nuorten viikonloppuvientopaikat kuin aikaisemmin. Nuorten tekemien toistuvien rikkeiden osuus oli pienentynyt merkittävästi etenkin pojilla. Nuorten kokemukset fyysisestä uhasta olivat myös vähentyneet. Keskimäärin nämä muutokset olivat myönteisempiä Kymenlaaksossa kuin muualla Etelä-Suomen läänissä. Kielteisiä asioita olivat nuorten kokemukset läheisten ystävien puutteesta. Etenkin lukiolaistytöt kokivat, ettei heillä ollut läheisiä ystäviä. Kymenlaaksossa vanhempien työttömyys oli myös yleisempää kuin muualla Etelä-Suomen läänissä. (Luopa ym. 2006, 4–5.)

Nuorten kokemukset kouluoloista olivat myös hieman parantuneet. Useat nuoret pitivät koulunkäynnistä ja koulun työmäärä koettiin pienempänä etenkin lukiolaisten keskuudessa. Myös kouluntehtävien kanssa apua tarvitsevien määrä oli vähentynyt 14 prosentista 11 prosenttiin. Työolot jakoivat nuorten mielipiteitä. Lukiolaiset ilmoittivat työolojen parantuneen, mutta yläluokkalaisten mielestä työolot olivat huonot.

Nuorten kuulluksi tuleminen oli huonompaa Kymenlaaksossa kuin muualla Etelä-Suomen läänissä. Koulukiusaaminen oli nuorten mukaan lisääntynyt ja se oli Kymenlaaksossa yleisempää kuin muualla Etelä-Suomen läänissä. (Luopa ym. 2006, 6–7.)

Kokemukset terveydentilasta olivat parantuneet, sillä huonoksi terveyden tilansa koki nuorista 18 prosenttia, kun aikaisemmin terveydentilansa oli kokenut huonoksi 21 prosenttia. Terveystottumuksissa oli tapahtunut myönteisiä muutoksia, esimerkiksi nuorten tupakointi on vähentynyt yläluokilla 22 prosentista 16 prosenttiin ja lukiolaisilla 16 prosentista 10 prosenttiin neljässä vuodessa. Humalajuominen ja huumekehoitus olivat myös vähentyneet. Terveysosaaminen oli kuitenkin puutteellista, ja joka neljäs nuori ilmoitti, etteivät terveystiedon aiheet kiinnostaneet heitä. Tämä näkyy esimerkiksi siinä, että joka viidennellä yläluokkalaisista oli huonot tiedot seksuaaliterveydestä. Kouluterveydenhuollon nuoret kokivat vaikeaksi, koska heidän mielestään terveydenhoitajalle tai koululääkärille oli vaikea päästä. Yläluokkalaisista joka viides ja lukiolaisista joka neljäs koki, etteivät he saa apua kouluterveydenhuollosta henkilökohtaisiin asioihin. (Luopa ym. 2006, 10.)

8 LAPSUUS JA NUORUUS

Tässä tutkimuksessa nuorella tarkoitetaan 15–29-vuotiaita nuoria ja nuoria aikuisia. Nuorisolaissa, joka astui voimaan 1.3.2006, nuori määritellään alle 29-vuotiaaksi (Nuorisolaki 27.1.2006/72). Tämä elämänvaihe ajoittuu myöhäislapsuuden ja varhaisaikuisuuden välimaastoon. Taloudelliset ja sosiaaliset muutokset teollistuneissa maissa ovat pitkittäneet nuoruutta ja riippuvuutta vanhemmista. (Nurmi, Ahonen, Lyytinen, Lyytinen, Pulkkinen & Ruoppila 2006, 160–161.)

Martikainen määrittelee nuoren aikuisuuden elämänvaiheeksi, jolloin elämän vastuut muuttuvat todellisuudeksi. Vastuilla tarkoitetaan työelämään, parisuhteeseen, lasten kasvatukseen ja asuntolainasta selviämiseen liittyviä vastuita ja ongelmia. Martikaisen mukaan yksilön itselleen asettamia elämän tavoitteita ovat vakituinen parisuhde, lapset, oma asunto ja kiinnostava työ. Joka tapauksessa jokainen yksilö asettaa aikuisuudelleen omat yksilölliset tavoitteet. (Martikainen 2009, 9-10.)

Nuoruus on silta lapsuudesta aikuisuuteen, ja nuoruuden haasteita ovat esimerkiksi seksuaalisuuden haltuun saaminen, yksilöllisen identiteetin vakiinnuttaminen, vanhempien vaikutuspiiristä irtautuminen sekä aikuisen velvollisuuksien hyväksyminen.

Nuori muuttuu, ja hänellä on mahdollisuus tuon muutoksen kautta korjata lapsuutensa ratkaisemattomia ongelmia. Nuoruusvuodet määritellään kuuluvan ikävuosien 10–22 välille. (Vuorinen 1998, 199, 201.) Toisaalta nykyinen kehitys näyttää siltä, että nuoruus pidentyy. Nuoruuden keskeisten kehitystehtävien, kuten sukupuoli-identiteetin omaksuminen, ja suhteiden luominen toiseen sukupuoleen, koulutuksen hankkiminen ja valmistautuminen työelämään ja perhe-elämään sekä ideologian muodostaminen, saavuttaminen on siirtynyt myöhemmäksi kuin aikaisemmin. Jopa keski-ikäisten yksilöiden kehitys saattaa työelämän ja perheen perustamisen osalta olla vakiintumattomassa vaiheessa. (Nurmi ym. 2006, 124–125, 131.)

Nuoruutta on aikaisemmin kuvattu kriisiksi ja aikuisiin kohdistuvan kapinan vaiheeksi (Jarasto & Sinervo 1999, 11–12). Monille nuorille kamppailu on todellisuutta ja arkipäivää. Nuoruusiän kuohunta kuitenkin ilmenee yksilöllisesti, jopa eri nuorilla vastakkaisin tavoin siten, että toinen vetäytyy, toinen näyttää tunteensa ulospäin. (Vuorinen 1998, 201, 205–206.) Uudempi tutkimus osoittaa, että suurin osa nuorista ei käy läpi minkäänlaista kriisiä. Nuoren kehitys on jatkuvaa, asteittaista ja jopa ennustettavaa. Nuoren psyykinen kehitys käynnistyy ja etenee neljän kokonaisuuden kautta ja avulla. Nämä kokonaisuudet ovat fysiologiset muutokset ja kypsymisen, ajattelutaitojen kehittyminen, sosiaalisen kentän laajentuminen ja sosiaalis-kulttuurisen ympäristön muutokset. Näiden avulla nuori Erik Eriksonin mukaan takoo uuden minäkuvan. Uudessa minäkuvassa ovat mukana lapsuuden minäelämykset ja identifikaatiot järjestettyinä uudeksi synteetiksi. (Lehtinen, Kuusinen & Vauras 2007, 26; Nurmi, Ahonen, Lyytinen, Lyytinen, Pulkkinen & Ruoppila 2006, 124, 126.)

Nuoruusiän aikana selviää ”Kuka minä olen?” ja ”Millainen on minun identiteettini?” olipa sitten kyse uudemmasta tai vanhemmasta nuoruuden teoretisoinnista. Nuoret valitsevat erilaisia kehitysympäristöjä itse oman motivaationsa, tavoitteidensa, temperamenttinsa ja elämänhistoriansa perusteella. Vaikka oman elämän ohjaus perustuu nuoren yksilöllisiin motiiveihin, se tapahtuu ympäristön mahdollisuuksien ja rajoitusten puitteissa. Nuoren valintoihin vaikuttaa hänen historiansa. Esimerkiksi ne nuoret, joilla on myönteinen minäkäsitys, uskovat vaikutusmahdollisuuksiinsa. (Lehtinen ym. 2007, 27; Nurmi ym. 2006, 134–135.)

Lapsuudentapahtumilla on vaikutus nuoruuden ja aikuisiän elämäntyytyväisyydelle. Mikäli lapsuuteen kasautuu paljon emotionaalisesti ja taloudellisesti kuormittavia asioita, on yksilöllä suurempi riski olla elämäänsä tyytymätön aikuisiässä. Kuormittavat lapsuudentapahtumat saattavat ennakoita tulevia terveysongelmia, kuten aikuisiän depressiota, sepelvaltimotautia, syöpää ja migreeniä. Keskittymällä lapsuuden kuormittavien tapahtumien ennaltaehkäisyyn ja perheiden tukemiseen, on mahdollista vaikuttaa yksilöiden elämänkaaren muodostumiseen hyvään suuntaan. Myös yksilön optimistinen elämänasenne aikuisuudessa suojaa lapsuuden ja nuoruuden tapahtumien kielteisiltä vaikutuksilta. Aikuisena yksilö voi pyrkiä muuttamaan opittuja käyttäytymismallejaan, elintapojaan sekä tapaansa suhtautua asioihin. (Koskenvuo, Hämäläinen & Kangas 2010, 310.)

8.1 Nuoresta aikuiseksi

Siirtymä nuoruudesta aikuisuuteen tapahtuu ikävuosina 17–22. Varhaisaikuisuuden ajaksi sanotaan ikävuosia 22–28. Varhaisaikuisuutta seuraa 28–33-vuotiaana siirtymä, jonka aikana siihen mennessä tehtyjä elämänratkaisuja arvioidaan uudelleen. Vakiintumisen ajaksi sanotaan ikävuosia 33–40. (Nurmi ym. 2006, 164.) Nuoruuden huolettomuudesta siirtymistä kohti vastuullista aikuisuutta ei voida pitää kovin helppona elämänvaiheena. Myöhäisnuoruuden kehitystehtäviin kuuluvat emotionaalinen riippumattomuus vanhemmista, parisuhteeseen valmistautuminen, uran valinta ja ammattiin valmistautuminen sekä yksilöllisen eettisen ja moraalisen uskomusjärjestelmän kehittäminen. (Nurmi ym. 2006, 161.)

Oman identiteetin etsiminen ja löytäminen avaavat tien kohti varhaisaikuisuutta. Tässä vaiheessa nuoren aikuisen kehitystehtäviin kuuluvat elämäntoverin valitseminen, perheen perustaminen ja lasten kasvattaminen, työuran aloittaminen ja siihen liittyviin ehtoihin mukautuminen, yhteiskunnallisten tapahtumien seuraaminen ja niihin vaikuttaminen. Lisäksi kehitystehtäviin kuuluvat taloudellisen perustan luominen, tyydytystä tuottavaan vapaa-ajan toimintaan osallistuminen sekä huolehtiminen omasta henkisestä ja eettisestä kehityksestä. Näiden kehitystehtävien onnistumisella tai epäonnistumisella on merkittäviä seurauksia nuoren aikuisen selviytymiselle ja onnellisuudelle. (Nurmi ym. 2006, 161.)

Tutkimusten mukaan työ on ihmisille tärkein sisällön tuoja. Työn tekeminen ovat tärkeässä roolissa rakennettaessa omaa identiteettiä. Jonkinlaista muutosta on tapahtunut

siinä, että työ nähdään ennemminkin toimeentulon välineenä kuin elämän sisältönä. (Martikainen 2009, 75.) Helven mukaan työhön meno on aikuistanut nuoret. Työelämään pääsemisen vaikeudet vaikeuttavat nuoren itsenäisen elämän aloittamista monella tavalla. Psykologiset vaikutukset näkyvät itsetunnossa ja sosiaaliset vaikutukset ihmissuhteissa. Yhteiskunnalliset vaikutukset taas näkyvät nuorten yhteiskuntaan kiinnittymisessä. Nuoren siirtymävaiheessa integroituminen yhteiskuntaan tapahtuu juuri työn kautta. (Helve 2002, 60–61.)

Siirtymät elämänvaiheesta toiseen voivat aiheuttaa kriisejä. Kriisillä tarkoitetaan sellaista elämänvaihetta, jonka ihminen kokee jostakin syystä vaikeaksi. Siirtymät saattavat sujua ilman suuria kriisejä tai sitten ne voivat aiheuttaa suuriakin hankaluuksia. Kriiseistä selviäminen vie elämää eteenpäin. (Turunen 2005, 17, 268.) Tärkeä kehitysvaihe nuorelle on erityisesti seksuaalisen identiteetin löytyminen, sillä vaikeudet ystävyys- ja seksuaalisuhteiden muodostamisessa voivat johtaa nuoren eristäytymiseen (Nurmi ym. 2006, 163).

Nuoren oman elämäntyylin löytymiseen, maailmankatsomuksen ja pitkäaikaisten ihmissuhteiden perustojen luomiseen tarvitaan vuorovaikutusta itsen ja ympäristön välillä. Tähän elämänvaiheeseen kuuluvat erilaiset kokeilut, asioiden kyseenalaistaminen ja kriittinen suhtautuminen. Usko itseensä kasvaa nuoren saadessa hyväksyntää ympäristöstään. Näin nuori luo omia arvoja ja eettistä ajattelua. (Turunen 2005, 156–159; Nuoruudesta aikuisuuteen 2009.)

Aikuinen on persoona, joka on löytänyt paikkansa yhteiskunnassa tai sen järjestelmissä. Sopeutuminen ei ole aikuisuuden mitta, vaan aikuisuuteen liittyy jonkinlaisen tyylin, aseman tai roolin löytyminen. (Turunen 2005, 175.) Aikuistumisen perustavoite on omilla jaloilla seisomisen oppiminen. Näin aikuinen voi kohdata elämän moninaiset vaatimukset. (Martikainen 2009, 46.)

8.2 Nuoren integraatio yhteiskuntaan

Sosialisaatio eli integroituminen yhteiskuntaan on psykologinen, sosiologinen sekä sosiaalipsykologinen tapahtuma. Sosiaalistumisprosessi nähdään yksilön sisäisenä psyykkisenä prosessina, jossa korostuvat yhteiskunnan rakenteet ja kulttuurin merkitys. Sosialisaatio eli integroituminen yhteiskuntaan on sosiaalinen ja vuorovaikutuk-

sellinen prosessi, jossa minäkuva ja sosiaalinen identiteetti syntyvät. (Pirskainen 2007, 111.)

Vuonna 1975 Ritva Aalto määritteli väitöskirjassaan, Nuorten sosiaalistuminen ja nuorisotyö, ensimmäisiä kertoja suomalaisessa nuorisotutkimuksessa nuoruutta yhteiskunnallisena ilmiönä. Aalto toi esille tutkimuksissaan, ettei nuoruutta esiinny kaikissa yhteiskunnissa tavalla, jolla me sen tunnemme. Aallon mukaan nuoruuden sisältö määrittyy nuoriin suunnattujen yhteiskunnan odotusten, sosiaalisten ja taloudellisten rakenteiden sekä historiallisen tilanteen mukaan. Aalto määrittelee nuoruuden olevan lapsuuden jatke ja valmistautumisaika aikuisuuteen. Nuoruuden aikana opetellaan niitä tietoja, taitoja ja valmiuksia, joita aikuisena tarvitaan. (Aalto 1975 Puurosen 2006, 122–123 mukaan.)

Aalto tuo esille, että nuoruudessa tapahtuu sosiaalinen kypsyminen. Sosiaalinen kypsyminen nuoruudessa voidaan Aallon mukaan jakaa erilaisiin vaiheisiin. Varhaisnuoruudessa nuori on pitkälti samanlaisessa sosiaalisessa asemassa kuin lapsi eli riippuvainen ympäristöstään kuten koulusta, kodista ja vanhemmista. Aalto tuo esille yhteiskuntaluokkien vaikutuksen sosialisatioon eli aikuisuuteen kypsymiseen. Hänen mukaansa työläisnuorten aikuistuminen on nopeampaa kuin keskiluokkaisten ja tai yläluokkaisten nuorten. Ikään perustuvia ja biologisia rajoja sosiaalistumiselle on vaikea vetää, sillä sosiaalinen kypsyminen on sidoksissa yksilöllisyyteen, elämäntapaan ja elämäntyyliin. (Puuronen 2006, 122–123.)

Emilé Durkheimin, jota pidetään yhtenä sosialisatation esi-isänä, mukaan sosiaalistuminen alkaa syntymästä ja jatkuu koko ihmisen eliniän ajan. Sosialisatation alkamiseen vaaditaan kasvokkaista vuorovaikutusta, jota tapahtuu ensimmäisenä lapsen ja hänen vanhempien välillä. Sosialisatation prosesseissa yksilöt oppivat ja sisäistävät ajattelemisen, tuntemisen ja toimimisen tapoja, jotka ovat heidän yhteiskunnalleen luonteenomaisia. Samalla tässä prosessissa yksilö luo itselleen identiteettejä. Jokainen kohtamistilanne, jossa on vuorovaikutusta, on myös sosialisatation tilanne. (Pirskainen 2007, 112–113.)

Yleisesti sosialisatatio jaotellaan primaari- ja sekundaarisosialisatation. Ensimmäinen on lapsuusajassa tapahtuvaa, jälkimmäinen taas yksilön elämän myöhemmissä vaiheissa tapahtuvaa sosialisatationa. Primaarisosialisatation aikana lapsen on opittava

paitsi yhteisönsä kulttuuri, myös kehitettävä oma minäkuvansa. (Pirskainen 2007, 114.)

Yksilön minäkuva kehittyy vuorovaikutuksessa ympäristönsä kanssa ja on näin ollen luonteeltaan sekä yksilöllinen että sosiaalinen. Lapsi kokee maailman tässä vaiheessa objektiivisena, joten hän omaksuu sen arvot perustana myöhemmälle elämälleen. Tämän vuoksi lapsuuden aikana omaksutut arvot ovat usein voimakkaita ja pysyviä. Primaarisosialisaatiossa sisäistetään niin sanottu ”perusmaailma” eli se, mitä minä olen. Myöhemmin elämässä tapahtuvassa sekundaarisosialisaatiossa yksilö sisäistää erilaisia institutionaalisia osamaailmoja, joissa tarvitaan erilaisia rooleja. Erilaiset osamaailmat kasaantuvat perusmaailman päälle, jolloin myös erilaiset roolit kasaantuvat ”perusminän” päälle. Yksilön tarvitsemia myöhempiä spesifejä taitoja voivat olla esimerkiksi äidiksi tai isäksi opettelu tai ammatin ja sen mukaisen käytöksen ja sanavaraston omaksuminen. (Pirskainen 2007, 114–115.)

Perhe on lasten ja nuorten tärkein socialisaatioinstituutio. Nyky-yhteiskunnassa perheen arkinen yhdessäolo on kuitenkin jakautunut perheen ulkopuolisiin instituutioihin kuten päiväkotiin, työelämään, kouluun tai harrastusseuroihin. Perhe ei ole enää ainut sosiaalistaja, vaan se rinnalle on noussut koulu, nuorten vertaisryhmät sekä kulttuuri-teollisuuden tuotteet – elokuvat, musiikki ja muoti. Lisäksi kaverien on todettu joissain vaiheissa lapsen elämää olevan tärkeämpiä vertaissosiaalistajia kuin vanhempien. (Pirskainen 2007, 125–127.)

Perhe on kuitenkin yksilön tärkein socialisaatioinstituutio. Nyky-yhteiskunnan piirteisiin kuuluvat vahvasti lyhytaikaisuus etenkin työelämässä, irrallisuus, lyhytjänteisyys ja pinnallisuus, mikä vaikuttaa yksilön luonteeseen ja etenkin pysyvän minän rakentumiseen ja sitä kautta minän socialisaatioon. Yksilön on toisaalta sopeuduttava hektisiin muutoksiin ja toisaalta hänen on pystyttävä oppimaan sitoutumista ja luotettavuutta arvoina. Tämä kehitys tuo mukanaan myös itserefleksiivisyyttä ja autonomiaa arvoina aikaisempaa enemmän. (Pirskainen 2007, 125.)

Aalto näkee nuorten socialisaatioprosessin funktionaaliseen sosiaalistumisteoriaan perustuvana tapahtumaketjuna, jonka kuluessa nuori sisäistää odotukset, joita yhteiskunnalla on hänen suhteensa. Sisäistäminen on yksilöllistä ja riippuu ympäristökijöistä kuten kodista, vertaisryhmistä, vallitsevasta nuorisokulttuurista, koulusta ja muista relevanteista tekijöistä. Aalto mieltää yhteiskunnan voimaksi, joka lopulta määrittelee

nuorten toimintaa sekä niiden tekijöiden toimintaa, jotka vaikuttavat välillisesti nuoren socialisaatioon. (Aalto 1975 Puurosen 2006, 124 mukaan.)

Maailman muuttuminen tuo tullessaan haasteita nuoren socialisaatioon. Yhteiskunta vaatii yksilöltä kykyä persoonallisiin ratkaisuihin ja rohkeutta sekä kykyä tehdä itselleen parhaat ratkaisut. Amerikkalaisen tutkijan David Riesmanin mukaan on syntynyt *toisjohteinen ajattelumalli*, koska yksilöt ovat entistä enemmän tekemisissä vieraiden ja tuntemattomien ihmisten kanssa ja tästä syystä joutuvat vaihtamaan rooleja ja liikkumaan enemmän rooliensa sisällä. Tällaisessa tilanteessa on yksilölle eduksi, jos hän pitää vaihtelevista vuorovaikutustilanteista sekä itsensä esille tuomisesta. Elämässä menestymiseen vaaditaan entistä sosiaalisempaa käyttäytymistä kuten kommunikatiokykyä sekä aloitteellisuutta. Tähän haasteeseen vastatakseen vanhemmat pyrkivät kasvattamaan lapsensa ulospäin suuntautuneiksi. Toisaalta nyky-yhteiskunnassa korostuvat myös pinnallisuus ja välinpitämättömyys muita kohtaan. Muutoksia on tapahtunut myös arvojen muokkaamisessa. Perinteisessä yhteiskunnassa aikuiset muokkasivat lastensa omaksumia arvoja. Nykyisin taas aikuiset ja nuoret muokkaavat itse omat arvonsa, mutta tämän lisäksi nuoret vaikuttavat myös vanhempien sukupolvien arvoihin. (Pirskainen 2007, 127 -128.)

9 MENESTYS TYÖMARKKINOILLA

Tutkimuksen kohteena olivat työelämän menestyjät, koulutuksen kautta työelämään sijoittuneet tai yrittäjiksi ryhtyneet alle 29 -vuotiaat nuoret aikuiset. Menestyneenä pidin nuoria, jotka olivat vakiinnuttaneet omat asemaansa työmarkkinoilla. Nuoret yrittäjät halusin mukaan tuodakseni esiin myös nuoren yrittäjän äänen. Totuus siitä, että suurten ikäluokkien eläköitymisen myötä maamme uhkaa työvoimapula ja tulossa on ns. eläkepommi. Liian vähälle huomiolle jää se, että osa eläkkeelle jäävistä on yrittäjiä, joiden paikat tulisi myös täyttää. Tuekseni otin Tilastokeskuksen tilastot.

9.1 Ammattikorkeakoulun käyneet nuoret

Työelämässä menestymisen mittarina käytin työllistymistä kouluttautumisen kautta. Tätä valintaani tuki myös Tilastokeskuksen työssäkäyntitilasto vuodelta 2009. Tilaston mukaan ammattikorkeakoulutetut menestyivät hyvin työmarkkinoilla ja heidän työttömyysasteensa oli muita kouluasteita matalampi.

Koulutusasteen mukaan tarkasteltuna suurin riski joutua työttömäksi on vain perusasteen koulutuksen suorittaneilla. Vuoden 2008 työllisistä, joilla oli vain perusasteen koulutus, oli vuoden 2009 lopussa työttömänä kahdeksan prosenttia. Korkea-asteen tutkinnon suorittaneista työllisistä työttömäksi joutui kolme prosenttia. Miesten riski joutua työttömäksi oli kaikissa koulutusasteissa suurempi kuin naisten, joskin erot olivat pieniä. (Työssäkäyntitilasto 2009)

9.2 Nuoret yrittäjät

Yrittäjyyden kasvu on pysähtynyt 2000-luvulla, tämä selviää Tilastokeskuksen uudesta Kymmenvuotiskatsauksesta. Samaisessa katsauksessa Heidi Melasniemi-Uutela toteaa, että olipa nuorten yrittäjien vähenemisen syy mikä tahansa, eläkkeelle siirtyvät yrittäjät on kyettävä korvaamaan nuoremmilla, mikäli yritysten määrän halutaan pysyvän ennallaan. (Kymmenvuotiskatsaus 2005)

Yrittäjät ikääntyvät nopeammin kuin väestö keskimäärin. Koska työelämästä poistuvat ikäluokat ovat sinne tulevia suurempia, voi yrittäjien määrä nykyisellä kehityksellä romahtaa. Vuonna 2004 suuriin ikäluokkiin kuuluvat yrittäjät jatkoivat vielä työssään, mutta selvästi pienemmistä nuorten ikäluokista oli ryhtynyt yrittäjäksi aiempaa pienempi osuus. Tämän seurauksena 50 vuotta täyttäneiden yrittäjien määrä kasvoi ja alle 40-vuotiaiden pieneni voimakkaasti. (Kymmenvuotiskatsaus 2005)

10 TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN

10.1 Tutkimuskysymykset

Tutkimuskysymykset valikoituivat Voi hyvin nuori -hankkeen lähtökohtien ja tavoitteiden sekä teoreettisen viitekehyksen pohjalta. Ensimmäisenä tutkimuskysymyksenä tutkimuksessa on *Mitkä ovat keskeiset voimavaratekijät ja niiden puutteet hyvinvoinnin näkökulmasta nuorten aikuisten elämäntyyliin ja -tavassa?* Tutkimuskysymykseen haetaan vastauksia seuraavien teemojen avulla:

Lapsuudenkodin sekä lapsuuden ja nuoruuden tärkeimpien tapahtumien merkitys yksilön kokemaan hyvinvointiin tai pahoinvointiin pohjataan teoretietoon siitä, että lapsuuden ja nuoruuden kasvuolosuhteilla ja psykososiaalisella kehityksellä on tärkeä merkitys myöhemmälle yksilön kehitykselle ja terveydelle. Myös nuoruudessa

tehdyt koulutus- ja elämäntapavalinnat vaikuttavat pitkälti aikuisiän terveyteen ja sosiaaliseen asemaan. (Huurre & Aro 2007.) Lisäksi teoreettisena viitekehyksenä teemalle toimii luku 8 Lapsuus ja nuoruus.

Teemat *elintaso, kulutustottumukset, asuminen, sosiaaliset suhteet, työ ja koulutus* sekä *vapaa-ajan vietto* ja *mielekäs tekeminen* ja niiden käyttö hyvinvoinnin indikaattoreina pohjataan Erik Allardtin sosiologiseen hyvinvointimalliin sekä muuhun hyvinvoinnin ja onnellisuuden teoreettiseen viitekehykseen tämän tutkimuksen luvussa 5 Hyvinvointi ja onnellisuus. Teemat voidaan luokitella Erik Allardtin sosiologisen hyvinvointimallin mukaisesti elintason (having), yhteisyyssuhteiden (loving) sekä itsensä toteuttamisen (being) tarpeiksi. Elintason tarpeiden hyvinvointia tuottavaa vaikutusta tarkastellaan teemojen *elintaso, kulutustottumukset* sekä *asuminen* kautta. Yhteisyyssuhteiden tarpeita ja niiden hyvinvointia tuottavaa vaikutusta tarkastellaan vastaavasti teeman *sosiaaliset suhteet* avulla. Itsensä toteuttamisen tarpeisiin teemoista luokituvat *vapaa-ajan vietto, mielekäs tekeminen* sekä *työ ja koulutus*. Näiden teemojen kautta tarkastellaan itsensä toteuttamisen tarpeiden hyvinvointia tuottavaa vaikutusta. Teemoilla *työ ja koulutus* sekä *sosiaaliset suhteet*, etenkin perheen perustamiseen liittyvät, pyritään tutkimaan myös nuoren integroitumista yhteiskuntaan.

Teemalla *omat voimavarat* pyritään selvittämään haastateltavan näkemyksiä omista positiivisista puolistaan sekä vahvuuksistaan ja voimavaroistaan. Pohjana teemalle on Ojasen (2009, 32) teorian tieto siitä, että positiivinen omakuva on yhteydessä yksilön onnellisuuteen. *Uskonnon ja elämäkatsomuksen* vaikutus yksilön hyvinvointiin on perusteltu Markku Ojasen Hyvinvoinnin käsikirjan (2009) pohjalta. Teemoilla *elämän ilot ja elämän vaikeudet* pyritään selvittämään haastateltavan omaa näkemystä elämänsä keskeisimmistä voimavareteijöistä ja niiden puutteista hyvinvoinnin näkökulmasta.

Toisena tutkimuskysymyksenä tutkimuksessa on *Minkä tekijöiden kohderyhmä kokee vaikuttavan hyvinvointiinsa tulevaisuudessa?* Tutkimuskysymykseen haetaan vastauksia seuraavien teemojen avulla: teemalla *tulevaisuudenkuva* pyritään selvittämään haastateltavan uskoa omaan tulevaisuuteensa ja sitä, millaisten asioiden hän kokee vaikuttavan hyvinvointiinsa tulevaisuudessa. Teema pohjataan Ojasen Hyvinvoinnin käsikirjaan (2009). Pohjana teemalle toimii etenkin ajatus siitä, että positiivisella minäkuvalla sekä optimismilla ja toiveikkoudella on yhteys yksilön hyvinvointiin ja on-

nellisuuteen. Teemalla *yhteiskunta* pyritään selvittämään, miten haastateltava on integroitunut yhteiskuntaan ja sitä, kokeeko hän yhteiskunnan vaikuttavan hyvinvointiinsa tulevaisuudessa. Teoriapohjana teemalle on teoria nuoren integraatiosta yhteiskuntaan tämän tutkimuksen luvussa 8.3 sekä Erik Allardtin määritelmä itsensä toteuttamisen tarpeesta. Teemalla *sosiaaliset suhteet* pyritään havainnoimaan haastateltavan sosiaalisten suhteiden merkitystä hänen hyvinvoinnilleen tulevaisuudessa. Sosiaalisia suhteita ja niiden merkitystä yksilölle on käsitelty luvussa 5.1 Eräitä hyvinvoinnin teoreettisia kuvauksia. Teemalla *omat voimavarat* pyritään tutkimaan haastateltavan näkemystä omien voimavarojensa yhteydestä tulevaisuuden hyvinvointiinsa. Hyvinvointiin ja onnellisuuteen liittyvä teoreettinen viitekehys on esitelty tässä tutkimuksessa luvussa 5 Hyvinvointi ja onnellisuus.

10.2 Tutkimusmenetelmä

10.2.1 Aineistonkeruumenetelmä

Laadullisen eli kvalitatiivisen tutkimuksen avulla saadaan tietoa ilmiöstä, jota ei ole juuri tutkittu. Se on toimiva tutkimustapa silloin, kun halutaan saavuttaa tutkittavien oma näkemys asiasta. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2009, 164.). Tässä tutkimuksessa tutkittavaa ilmiötä voidaan parhaiten tarkastella laadullisella tutkimuksella, jonka aineiston hankinnanmenetelmänä käytetään teemahaastattelua ja analyysimenetelmänä teemoittelua.

Teemahaastattelu on melko avoin ja vastaaja pääsee siinä halutessaan puhumaan varsin vapaamuotoisesti. Teemahaastattelussa haastattelun aihepiirit on etukäteen määriteltä, mutta menetelmästä kuitenkin puuttuu strukturoidulle haastattelulle tyypillinen kysymysten tarkka muoto ja järjestys. Haastattelijalla ei ole varsinaisia kysymyksiä, vaan tukisanalista, jonka avulla hän voi varmistaa, että kaikki ennalta suunnitellut teema-alueet käydään läpi. (Eskola & Suoranta 1999, 86–87.)

10.2.2 Analyysitapa

Teemoittelu on yksi kvalitatiivisista analyysitavoista ja muistuttaa luokittelua. Nämä kaksi analyysitapaa eroavat toisistaan siten, että teemoittelussa lukumäärien sijasta korostuu teeman sisältö. Aineiston sisällöstä etsitään asioita, joita teemasta on sanottu tai joita siihen mahdollisesti sisältyy. Teemoittelussa tarkastellaan aineiston analyysivai-

heessa sellaisia aiheita, jotka ovat yhteisiä usealle haastateltavalle. Aiheet pohjautuvat usein teemahaastattelun teemoihin ja periaatteena on, että ainakin lähtökohtateemat nousevat esiin. Lisäksi aineistosta saattaa nousta esiin muitakin teemoja, joita voi olla hyödyllistä tarkastella. (Hirsjärvi & Hurme 2001, 173.)

Ennen varsinaista teemojen etsimistä aineisto voidaan ryhmitellä esimerkiksi esittäjän tai alkuperän mukaan. Tämän ryhmittelyn jälkeen aineistosta ryhdytään etsimään varsinaisia teemoja. Tarkoituksena on löytää aineistosta tiettyä teemaa kuvaavia näkemyksiä. Aineistoa järjesteltäessä teemoittain, kunkin teeman alle kootaan kustakin haastattelusta ne kohdat, joissa puhutaan kyseessä olevasta teemasta. Kyse on siis aineiston pilkkomisesta ja ryhmittelystä erilaisten aihepiirien mukaan. Tämä mahdollistaa vertailun tiettyjen teemojen esiintymisestä aineistossa. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 93.)

Haastattelujen litteroinnin jälkeen voidaan esimerkiksi tietokoneen etsi-komennolla hakea käytössä olevia teemoja ja sitten järjestellä kaikkien haastateltavien teemat yhdeksi tiedostoksi. Tällöin niitä on helppo tarkastella yhdessä. Jokaiseen otteeseen on syytä silloin lisätä tunnistetieto, jotta myöhemmin voidaan tarkastella, mistä haastattelusta oli kyse. Toinen tapa, jolla voidaan teemoitella, on tallentaa kunkin henkilön tiedot yhteen tiedostoon, mutta käyttää siinä kuitenkin kullekin teemalle eri sivuja. Jatkoissa yksittäiset sivut, jotka koskettelevat samaa teema eri haastateltavilta liitetään yhteen. Tällöin menetetään kuitenkin haastattelun ajallinen eteneminen. (Hirsjärvi & Hurme 2001, 141–142.)

11 TUTKIMUSPROSESSI

Tutkimusprosessi lähti käyntiin joulukuussa 2009 tapaamisella, johon osallistuivat minun lisäksi kuusi muuta Voi hyvin nuori -hankkeelle opinnäytetyötä tekevää sosiologiopiskelijaa, sekä osa opinnäytetöitämme ohjaavista opettajista. Suunnitelmaseminaari päätettiin pitää seuraavan vuoden helmikuussa. Tapaamisen jälkeen kukin ryhmän jäsen alkoi etsiä tietoa elämäntyöli-käsitteestä.

Seuraavan kerran ryhmämme kokoontui tammikuussa 2010, jolloin käytiin läpi elämäntyöliä selvitetyt asiat. Tapaamisessa käytiin läpi ennen helmikuusta suunnitelmaseminaaria tehtävät asiat. Helmikuussa järjestettiin vielä ryhmätapaaminen ennen suunnitelmaseminaaria, jolloin viimeisteltiin opinnäytetyön suunnitelma. Suunnitel-

maseminaarissa opponoiijat ja ohjaavat opettajat antoivat kehittävää palautetta muun muassa opinnäytetyön teoriasta ja teemahaastattelusta. Seminaarin jälkeen kukin ryhmän jäsen perehtyi teoriaan ja mietti teorian pohjalta teemoja teemahaastatteluun.

Maaliskuussa ryhmä kokoontui jälleen ja läpi käytiin jo valmista teoriaa. Lisäksi sovittiin vielä etsittäviä asioita teoreettiseen viitekehykseen. Maaliskuussa ryhmä tapasi vielä toisen kerran, jolloin teoreettiseen viitekehykseen etsittäviä asioita jaettiin ryhmän jäsenten kesken. Seuraava ryhmän tapaaminen oli huhtikuussa 2010, jolloin hiottiin siihen mennessä valmistunutta tuotosta sekä laadittiin teemahaastattelurunko. Lisäksi tapaamisessa sovittiin, että kukin ryhmän jäsen tekee koehaastattelun teemahaastattelurungon toimivuuden tarkistamiseksi.

Kevään 2010 kuluessa ryhdyin keräämään opinnäytetyöhöni tarvittavaa materiaalia sekä etsin aktiivisesti sopivia haastateltavia. Pysin valikoimaan haastellut eri ammattiryhmistä. Tutkimuksen kohderyhmä oli työelämän menestyjät, koulutuksen kautta työelämään sijoittuneet tai yrittäjiksi ryhtyneet alle 29 -vuotiaat nuoret aikuiset. Haastateltavia oli kahdeksan ja he olivat iältään 23 – 29 vuotiaita työssä käyviä kouvolaalaisia nuoria aikuisia, joista kaksi oli yrittäjiä. Yksi haastatelluista työskenteli opettajan sijaisena ja oli teologian opiskelija. Haastatelluista viisi oli naisia ja kolme oli miehiä.

Menestyneisyys työelämässä näkyi kouluttautumisen avulla hankitulla, vakiintuneella asemalla työmarkkinoilla ja yrittäjien ainoana kriteerinä oli iällinen sopivuus, eli haastattelun tuli olla alle 29-vuotias nuori aikuinen. Haastateltavat löysin aluksi henkilökohtaisten kontaktieni kautta, ja tämän jälkeen haastateltavat valikoituivat sattumanvaraisesti eli yhden suostuessa ehdotti hän myös seuraavaa ja niin edelleen. Ongelmaksi muodostui kuitenkin se, että loppujen lopuksi haastatelluista puolet oli sosiaali- ja terveysalalta. Päätin muuttaa aiempaa suunnitelmaa lopuksi aikataulullisista syistä.

Kaikki haastateltavat olivat kouvolaalaisia, ja haastattelut toteutettiin haastateltavien kotona, yhtä lukuun ottamatta, jonka haastattelun tein haastateltavan työpaikalla. Haastattelut kestivät puolesta tunnista tuntiin. Touko-heinäkuussa 2010 haastattelin vastaajat. Tapasimme ryhmän kanssa vielä kesäkuussa 2010. Elokuussa kokoonnuimme ryhmän kanssa viimeistelemään opinnäytetyömme yhteistä osuutta ja samalla kävimme läpi epäselviä asioita. Litteroinnin ja teemoittelun suoritin syksyn 2010 aikana. Viimeisessä ryhmän tapaamisessa syyskuussa mukana olivat myös lehtori Tuomo Paakkonen sekä Voi hyvin nuori -hankkeen Kymenlaakson ammattikorkeakoulun

projektipäällikkö Valdemar Kallunki. He antoivat opinnäytetöihin rakentavia lisäys- ja muutosehdotuksia. Esitarkistukseen jätin opinnäytetyöni alkuperäisen aikatauluni mukaisesti 8.10.2010.

12 NUOREN AIKUISEN ELÄMÄNTYYLI JA SIIHEN LIITTYVÄT VOIMAVARATEKIJÄT

12.1 Lapsuus

Lapsuudenkodin merkityksestä keskusteltaessa nousi esiin se, että yhtä haastateltua lukuun ottamatta kaikilla haastatelluilla oli sisaruksia ja myös sisko- tai velipuolia. Isovanhempiin oli ollut läheiset suhteet ainakin niillä haastatelluilla, joiden isovanhemmat asuivat samalla paikkakunnalla. Suhteiden ylläpitoon vaikutti se, että, osalla oli vaarit tai mummot kuolleet kun he olivat pieniä, tai mummola saattoi olla kauempana, toisella paikkakunnalla. Kesäisin ainakin tavattiin useammin. Puolet kahdeksasta haastatellusta olivat kokeneet lapsuudessaan myös vanhempien eron. Kaikki eron kokeneet olivat jääneet asumaan äidin kanssa ja kahden äiti oli myös avioitunut uudelleen, jolloin heillä oli syntynyt myös sisko- ja velipuolia. Välit molempiin vanhempiin olivat edelleen säilyneet hyvinä, josta oltiin tyytyväisiä:

” Koen, että on ollut onnellinen lapsuus. Toki vanhemmat erosivat, kun olin 13-vuotias ja kaikki ollaan kuitenkin pysytty hyvissä väleissä. Saattoi viedä hyväänkin suuntaan se ero. Arvostan kasvatustani. Vanhemmat ovat mielestäni onnistuneet. On annettu tarpeeksi tilaa kasvaa ja annettu oppia, ei ole pidetty ”häkissä.”

Vanhempien ammateista keskusteltaessa rajasin sen koskemaan biologisia vanhempia. Haastateltujen vanhemmat olivat mukana työelämässä eri aloilla. Kolmen haastatellun äiti oli hoitoalalla. Kaupallisella alalla oli vanhemmista viisi. Kaksi haastateltua oli yrittäjäperheestä, jossa molemmat vanhemmat olivat työssä perheen yrityksessä. Toinen yrityksistä oli tilitoimisto ja toinen toimi rakennusalalla perheen äidin vastatessa lasku- ja maksuliikenteestä. Valtion rautateillä oli vanhemmista kaksi, yhden isä ja yhden äiti. Paperitehtaalla vuorotyössä oli yhden haastatellun isä ja yhden haastatellun äiti oli peruskoulunopettaja.

Vaikkakin valtaosa piti lapsuuttaan onnellisena ja perusturvallisena, niin kahden kerrotun mukaan heidän lapsuuttaan varjosti isän liiallinen alkoholinkäyttö:

”Iskän juomista sai hävetä varsinkin silloin kun se tuli kännis kotii ja jos oltiin kavereitten kaa pihal tai meil sisäl. Sit jos oltiin sisäl ni kaverit joutu lähteen ja se otti kans päähän. Välil mie läksin mummolaan tai olin jonkun kaverin luon yötä...”

Yksi haastatelluista toi esiin myös ikävänä lapsuuden kokemuksena vanhempien liiallinen työnteon ja sen myötä tapahtuneen läsnäolon puutteen:

”Siis nehän oli aina töis ja mie olin kateellinen niille kavereille joiden porukat oli kotoon ja kattoos mitä myö tehää...”

Kyseinen haastateltava koki lapsuuden läsnäolon puutteen vaikuttaneen myös hänen omaan kykyynsä muodostaa suhteita ja olla läsnä aikuisiällä. Myös välit vanhempiin olivat edelleen etäiset.

Muut haastatellut pitivät perhesuhteita tärkeinä ja läheisinä. Aikaa vietettiin edelleen paljon yhdessä ja lapsuudenkotiin sai mennä edelleen milloin halusi. Toisaalta itsenäistyminen ja irtaantuminen lapsuudenkodista antoi myös mahdollisuuden ottaa halutessa etäisyyttä. Sisarukset nähtiin voimavaroina, ja heidän merkitys oli suuri. Yhden haastatellun kokemus oman veljen päihdeongelmasta toi esiin myös käänteisen puolen, jolla oli, ja on edelleen vaikutusta perhesuhteisiin.

Yksi haastateltava antoi varsin kattavan kuvauksen lapsuudestaan ja nuoruudestaan ja tämän kuvauksessa oli paljolti samaa muiden haastateltujen kanssa:

”Mulle merkittäviä ja mieleen jääneitä positiivisia asioita lapsuudessa ovat olleet nuorempien sisarusten syntymät. Enkä ole ollut heistä mustasukkainen. Mulla on hyvät muistot lapsuudesta. Perusturvaa, rajat ovat olleet, ei kuitenkaan liian tiukat. Varsinkin äidin kanssa on avoimet välit ja on voinut puhua kaikesta. Korkeintaan alkoholikokeilut olen salannut. Olen käynyt ala-asteen muutamat luokat yhdessä ja samassa paikassa, sitten musiikkiluokkaan, jota kävin yläasteellakin. Perheessä musiikki on ollut koko perheen yhteinen harrastus. Isä laulaa vieläkin ja kaikki sisarukset osaavat soittaa ainakin pianoa.”

Lapsuuden ja nuoruuden tärkeimmistä tapahtumista keskusteltaessa, lapsuutta muisteltiin kaiken kaikkiaan hymyssä suin. Haastattelu tarjosikin hyvän mahdollisuuden pohtia lapsuuden kokemuksia ja nauraa vaikkapa erinäisille kommelluksille, joita tuntui jokainen muistavan. Suurin osa haastatelluista oli viettänyt koko lapsuutensa ja nuoruutensa Kouvolan seudulla. Pikkukaupungin turvallisuus nousi esiin keskusteluisa. Nuorena sai tulla ja mennä sovituisissa rajoissa:

”Kouvola oli pikku paikka jossa ei tarvinnut pelätä mitään ja jos jotain meinas olla niin melkee tuns ne...”

Aikaa vietettiin kavereiden luona tai erilaisten harrastusten parissa. Uinti, pallopelit, rullaluistelu, laskettelu ja pojilla mopoilu sekä niiden rassaaminen vei nuorena aikaa:

” Aikaa viettiin paljon Mielakas talvel lasketteles ja kesäl oltii Sarkolas futaamas tai Käyrälammel uimas...”

Haastatelluista puolet oli joutunut vaihtamaan muuton vuoksi koululuokkaa alasteella. Tätä pidettiin huonona kokemuksena. Haastatellut, jotka olivat saaneet kulkea saman opinpolun aina päiväkotistä peruskoulun loppuun asti, pääosin samojen kavereiden kanssa pitivät tätä parhaimpana kokemuksena. Ystävyysuhteet olivat säilyneet ja kantaneet useimmilla aina nykypäivään asti.

12.2 Elintaso (Having)

Lapsuudenkodin taloudesta puhuttaessa ei kukaan nostanut esiin erikoisempia puutteita jotka olisivat vaikuttaneet lapsuuden hyvinvointiin. Periaatteessa se, mitä oli tarvittu, oli myös voitu hankkia. Yksi haastateltu totesi harmitelleensa sitä, ettei saanut nuorena mopoa. Jälkikäteen hän on kuitenkin tajunnut sen johtuneen vanhempien halusta suojata häntä tapaturmilta.

Haastateltavat olivat viettäneet osan lapsuuttaan, 90-luvun laman varjossa. Kuitenkaan lama ei ollut haastateltujen elämään vaikuttanut asiasta keskusteltaessa tai ainakaan sitä ei oltu havaittu konkreettisesti. Lama oli kuitenkin tuttu ja lamalla oli ollut vaikutuksia esimerkiksi luokkatovereiden perheissä, mikä oli näkynyt työttömyytenä sekä paikkakunnalta muuttona. Lapsena laman merkitystä ei edes ymmärtänyt samoin kuin nyt, kun asiaa on uutisoitu.

Elintasoan haastatellut pitivät yksimielisesti hyvänä opiskelijaa lukuun ottamatta. Lähes kaikki asuivat omistusasunnossa, yhtä haasteltua lukuun ottamatta kaikilla oli omat autot ja kodeissa oli esimerkiksi hyvät viihdelaitteet, joita etenkin miespuoliset haastatellut pitivät tärkeänä viihtymisen kannalta. Asunnot olivat tällä hetkellä riittävän kokoisia, vaikkakin toiveita toki tilavimmista kodeista oli olemassa. Omaan elintasoon koettiin voitavan vaikuttaa työnteolla ja säästämällä:

”Kun yrittää kovasti ja tekee töitä saa sellaisen elintason minkä ansaitsee.”

Rahaa pidettiin määrävänä tekijänä *kulutustottumuksista* keskusteltaessa. Haastateltavat kokivat pääosin rahan riittävän hyvin välttämättömiin hankintoihin, ja he olivat suurelta osin tyytyväisiä tulotasoonsa:

”Raha merkitsee hyvinvointia ja se menee tällä hetkellä kaikkeen tarpeelliseen.”

Rahaa haastateltavat käyttivät välttämättömiin menoihin kuten ruokaan, vaatteisiin, asuntolainoihin ja laskuihin sekä matkoihin. Miehet olivat kiinnostuneita viihdeelektroniikasta naisten nostaessa esiin kodin sisustamisen sekä omaan itseensä panostamisen kampaamo ja kosmetologi käyntien muodossa:

”Siis jos mie johonkin tuhlaan niin ne on hiukset ja rakennekynnet...”

Haastateltujen yrittäjien tulotasossa oli muita runsaammin vaihtelua, mikä teki heistä varovaisempia kuluttajia. Äitiyslomalla ollut haastateltava ei pitänyt tulotason laskua ongelmallisena ainakaan tässä vaiheessa. Tähän vaikutti yrittäjänä toimivan puolison hyvä toimeentulo.

Haastatelluilla vaikutti olevan varsin selvä ja terve suhde rahaan. Sitä pidettiin tärkeänä, muttei se ollut elämäntyyliin liiallisesti vaikuttava tekijä. Puhtaasti ”rahan perässä juoksijoita” ei noussut haastattelujen perusteella esiin. Kuitenkin käytettävissä olevalla rahalla nähtiin suora yhteys hyvinvointiin tai elämänlaatuun:

”Aika pienestä asti oppinut niin, että itse pitää ansaita rahaa ja siksi osaa arvostaa sitä. Suht nuoresta asti ollut kesätöissä, joten ei ihan heti tuhlaa sitä. Osaan rahaa käyttää ja arvostaa ja käyttää niin, ettei kaikki edes mene.”

Jos rahaa olisi käytössä enemmän, lisääisivät useimmat matkustelua sekä säästämistä ”pahan päivän” varalle:

” Sitä toivos että vähän jäisi rahaa, että vois itseensäkin panostaa. Se vaikuttaa myös mielialaan.”

Yksi haastatelluista ei pitänyt rahaa lainkaan tärkeänä lapsuuden kodin kokemuksiin perustuen:

”Mun lapsuuden koti oli työlle ja rahalle orientoitunut paikka, rahan eteen piti tehdä kaikkensa. Porukat oli yötä myöten töissä. Ehkä siksi en osaa rahaa arvostaa.”

Huomionarvoista oli myös se että haastattelijalle syntyi tunne siitä että joillekin rahasta tai kulutustottumuksistaan puhuminen ei tuntunut luontevalta.

Asumisen osalta haastatellut kertoivat seuraavaa: kuusi asui omistusasunnossa, yksi vuokralla ja yksi toistaiseksi vanhempiansa luona. Neljä asui kerrostalossa, yksi paritalossa, yksi rivitalossa ja kaksi omakotitalossa. Asuntojen koot vaihtelivat 48:sta - 135 neliömetriin. Asuntojen sijainnit olivat kaupungin keskustassa tai lähiöissä lähellä Kouvolan keskustaa. Haastatellut olivat pääosin tyytyväisiä tähänhetkiseen asumismuotoon sekä asuinympäristöön. Kouvola pidettiin myös sopivan kokoisena ja kaupungissa on hyvät harrastusmahdollisuudet. Asuinseutuaan ei kuvannut turvattomaksi kukaan. Naapureiden kanssa tultiin toimeen ja yhteyttä pidettiin vaihtelevasti:

”Oon tosi onnellinen et sain hankittua tän rivarikämpän, se on lähellä porukoita joille voi sit viedä koiran hoitoon ja muutenkin kun oon asunut näil nurkil pienestä asti.”

Useat kerrostaloasujat näkivät kuitenkin itsensä tulevaisuudessa omakotiasujina:

”Nyt ollaan tyytyväisiä tähän kotiin, mut kyl sitä kuitenkin haaveilee joskus omasta talosta ja ehkä se toteutuukin kun tehdään kovasti töitä.”

Asuinalueena Kouvola pidettiin sopivan suurena. Sieltä on kuitenkin lyhyt matka joka paikkaan. Yhdellä haastatellulla oli työnantajan tarjoamat lisäkoulutukset pääosin Helsingissä ja pääkaupungissa tuli käytyä työn puolesta usein. Etäisyys Helsinkiin oli haastatellun mielestä sopiva ja kulkuyhteydet hyvät:

”Tääl on ihan mukava asua, vain järvi puuttuu. Kun mie valmistun toivon voivani palata takaisin koska tääl on kaverit ja kaikki sillai helppoa ja tuttua.”

Asumisen laatu, hintataso ja asuinympäristö koettiin haastateltujen taholta yhtenä suurimmista hyvinvointiin vaikuttavista tekijöistä. Peruspalvelut koettiin olevan lähellä.

Negatiivisina seikkoina Kouvolan seudulla koettiin jatko-opiskelumahdollisuudet, Kasarminmäen uudesta Kampuksesta huolimatta. Opiskelupaikkoja koettiin olevan hyvin tarjolla mutta ammattikorkeakoulun keskittyminen Kotkan suunnalle koettiin ongelmallisena. Tämän todettiin koskevan etenkin terveysalan opiskelijoita. Myös Helsingin yliopiston kääntäjänkoulutuslaitoksen lakkauttaminen koettiin huonona alueen kehityksen ja vetovoiman kannalta.

12.3 Yhteisyyssuhteet (Loving)

Sosiaalisista suhteista keskusteltaessa nousivat omat läheiset sekä ystävät suureen rooliin. Myös aiemmin mainittua, lapsuudesta asti juontuvaa ystävyyttä pidettiin tärkeänä ja osa oli sitä mieltä että suuremmassa kaupungissa välit olisivat mahdollisesti katkenneet ja muutoksia olisi ollut koettua enemmän. Haastateltujen siviilisäädyt vaihtelivat naimattomasta avo- tai avioliittoon ja aina eronneeseen asti antaen hyvän läpileikkauksen nuorten erilaisista elämäntilanteista. Viidellä haastatelluista oli pieniä alle kouluikäisiä sekä jo koulussa olevia lapsia. Nuorin lapsista oli kuusi kuukautta ja vanhin yhdeksänvuotias. Kaksi haastateltua oli saanut esikoisensa jo 18-vuotiaana.

Ystäviä oli kaikilla, niin Kouvolassa kuin muuallakin Suomessa, aina ulkomaita myöten. Ystävyysuhteiden hoitoon vaikuttivat erilaiset elämäntilanteet. Vuorotyö ja pienet lapset vaikuttivat siihen, kuinka tiiviit suhteet olivat ja miten niitä oli aikaa hoitaa. Läheisiksi ihmissuhteisiin luettiin myös työtoverit, ja useat pitivät yhteyttä tiiviisti myös työn ulkopuolella. Ystäviä tavattiin kaupungilla, omassa tai ystävien kotona sekä Internetissä:

”Annan paljon aikaa tällä hetkellä tyttöystävälle. Itse olen kotiutunut armeijasta ja monet ystävätkin olleet armeijassa. Tänä kesänä en siksi ole ehtinyt kovin paljon olemaan kavereiden kanssa, joskus tullut nähtyä.”

”Ystäviä ei kovin montaa, mutta ovat sitäkin tärkeimpiä ja läheisiä. Mul on tuttavii on paljon musiikkiympyröistä.”

Ystävien iät vaihtelivat lapsista vanhuksiin, ja lähes kaikki nimesivät ystäviä tai tuttuja eri ikäluokista:

”Sosiaaliset suhteet on aika monipuoliset, hyvin erilaisia ihmisiä ympärillä, pienistä lapsista vanhempiin ihmisiin, jopa yli 70:siin.”

”Pyrin tapaamaan erillään asuvia vanhempiani pari kertaa kuussa ja siskojeni niin usein kuin mahdollista. Sitten on muiden pienten lasten äitien ja isien tapaamista joko leikkikentillä tai lasten tapahtumissa. Työkavereiden kanssa tulee soiteltua aika paljon.”

”Elämäni on tällä hetkellä normaalia sosiaalisempaa, uuden tyttöystävän kanssa tulee paljon käytyä ulkona ja tavattua kavereita.”

Sukulaisia tavattiin lähinnä perhejuhlissa. Välit sukulaisiin kerrottiin olevan mutkattomat. Tähän vaikutti haastateltujen mukaan se, ettei kellekään ollut tiedossa mitään isompia riitoja jotka olisivat suvun väleihin vaikuttaneet. Sukulaisilta, esimerkiksi enoilta tai sediltä, saattoi pyytää apua tarvittaessa, vaikkakin omien vanhempien apuun oli voinut tähän asti luottaa. Kummeilla ja serkuilla oli lähes jokaisen elämään ollut annettavaa.

12.4 Itsensä toteuttaminen (Being)

Työstä ja koulutuksesta haastatellut kertoivat seuraavaa. Kaikki haastatellut olivat käyneet peruskoulun. Peruskoulun jälkeen osa oli käynyt lukion ja osalla oli hankittuna 2. asteen ammattitutkinto, esimerkiksi lähihoitajia oli kolme. Kaksi nuorista eli yrittäjät olivat valmistuneet ammattikoulusta. Ammatillinen jakautuma oli seuraavanlainen: haastatelluista kolme oli sairaanhoitajaa (AMK), yksi oli sosionomi (AMK), yksi pankkikonttorin esimies, tradenomi (AMK), joka oli tällä hetkellä äitiyslomalla, kaksi oli pienyrittäjää, joilla oli LVI -alan yritys ja sähköasennus-yritys sekä yksi oli ylioppilas, jolla oli teologian opinnot kesken Helsingin yliopistolla.

Haastatellut olivat tehneet monenlaisia töitä ennen nykyisiä ammattejaan. Ammattien kirjo oli laaja, ilmaisjakelulehden jakajasta siivoojaan ja aina paperitehtaan lähetiksi asti. Yhteistä oli se, ettei mitään työtä oltu karsastettu, vaan niitä töitä, joita oli tarjolla, oli myös tehty. Useimmat olivat työskennelleet myös opintojen ohessa.

Haastatelluista neljä työskenteli Kymenlaakson sairaanhoitopiirissä eli nykyisessä Careassa. Yksi työskenteli Kouvolaan kaupungin sosiaalipalveluissa, yksi pankin lähiesimiehenä, ja yksi toimi opettajan sijaisena ala-asteella. Opettajan sijaisuutta lukuun ottamatta kaikki työsuhteet olivat vakinaisia. Kaksi haastateltua oli yrittäjiä LVI- ja sähköalalta, ja heillä molemmilla oli kolmesta viiteen työntekijää. Yritysten toiminta oli vakiintunutta ja tilauskanta oli tällä hetkellä hyvä. Yrittäjiksi he kertoivat ajautuneensa ammattikoulun jälkeen, mutta ainakin toisella yrittämisen malli tuli kotoa vanhempien esimerkin innostamana.

Haastatellut kokivat työnsä mielekkääksi ja tällä koettiin olevan myös suora yhteys hyvinvointiin. Työilmapiirin merkitys oli suuri jaksamisen kannalta:

”Jos töis mättää niin siin menee sit huonosti muualkin...”

Yrittäjiltä vaadittiin myös paineensietokykyä koska mikään ei ollut aina ihan varmaa ja tietty riski oli aina läsnä:

” Silloin on pinna tiukal kun lasketaa urakkaa ja se ei meekkään läpi...”

Vapaa-ajan viettoon vaikuttivat haastateltujen mukaan vuorotyöt sekä pienet lapset ja heidän harrastukset kuten uimakoulu ja musiikkileikkikoulu:

”Kun on iltavuoroo ja aamuvuoroo pitkin viikkoa niin ei siinä paljon ehdi ketään tapaamaan. Sit tuleekin sillo soiteltuu tai tekstailtuu kavereille.”

”Lasten harrastukset vie paljon aikaa ja vapaa-aikaa kuluukin lasten kanssa ja niiden ehdoilla.”

Vapaa-aikaa vietettiin lapsiperheissä myös muiden lapsiperheiden parissa sekä sukulaisten kesken jota pidettiin tärkeänä. Myös kotona vietettyä aikaa ilman mitään varsinaista suunnitelmaa pidettiin tärkeänä. Kotona koettiin voitavan rentoutua:

”Vapaa-ajalla vietämme mielellämme aikaa perheen kesken tai muita lapsiperheystäviä tai sukulaisia tavaten. Lähes joka ilta meille jää miehen kanssa kahdenkeskistä aikaa lasten käytyä nukkumaan ja sitä pidänkin erityisen tärkeänä hetkenä.”

Yhteistä ja yllättävääkin oli se, ettei yhdelläkään ollut säännöllistä harrastusta tai osallistumista seura- tai yhdistystoimintaan. Kuitenkin useat haastatellut toivat esiin positiivisena asiana alueen hyvät harrasmahdollisuudet ja olivat näin tietoisia harrastusmahdollisuuksista:

”En harrasta varsinaisesti mitään säännöllisesti. Käyn lenkillä silloin tällöin ja kuntosalilla. Musiikkia olen kuunnellut, laulanut ja soittanut pianoa. Luen kirjoja. Tyttöystävän ja ystävien kanssa oleilua, kaupungilla ja kotona.”

Ne haastatellut, joilla ei ollut lapsia, olivat aktiivisempia vapaa-aikanaan ja harrastivat enemmän omatoimista liikuntaa, matkustelua ja heidän elämänsä vaikutti sosiaalisemmalta. Yrittäjien vapaa-aika oli erilaista painottuen viikonloppuihin, koska arki sujui vauhdilla päivien helposti venyessä.

Omina voimavaroinaan haastateltavat kokivat sosiaalisuuden ja kyvyn tulla toimeen erilaisten ihmisten kanssa. Valtaosa piti itseään myös sallivana ja avoimena ihmisenä. Kykyä selvitä eteen tulevista vaikeuksista toi esiin usea haastateltu:

” Oon mielestään aika vahva ihminen, vaikka oon kokenut kaikenlaista.”

Lapsuudenkodin ja perheen merkitys korostui usean haastatellun mielestä. Voimavaroja olivat myös hyvät vuorovaikutustaidot ja keskustelutaito:

”Voimavaroja ovat hyvät suhteet vanhempiin, siskoon ja ystäviin. Ilman niitä ei olis tietyllä tavalla osannut suhtautua ja selviytyä.”

”Ajatustenvaihto toisten kanssa antaa eri näkökulmia. Puhuminen auttaa. Vahvuutena on, että pystyn puhumaan ja ilmaisemaan, että tarvitsee jutella ja haluaa puhua vaikeistakin asioista. Avoimuus on mulle kyl voimavara”.

Elämänasenteella koettiin olevan myös suuri merkitys sille miten pärjää. Ei huolestuta turhista asioista ja mennään elämässä eteenpäin:

” Positiivisella asenteella mennään pitkälle...”

Uskonto tai elämäkatsomus ei ollut suuressa roolissa haastateltavien elämässä, eivätkä haastateltavat suhdettaan uskontoon kommentoineet kuin muutamalla sanalla. Teemaa jopa oudoksuttiin. Elämäkatsomukseltaan monet olivat sallivia ja uskonnolla ei ollut merkitystä:

” Ei erityistä merkitystä, kuulumme kirkkoon ja lapsen käyvät uskontotunnilla. ”

”Pidän itseäni hyvin avarakatseisena.”

” Pidän itseäni perinteisenä kristittyinä. Aiemmin saatoin pitää itseni ihan uskovaisenakin, nyt nuoruuden into on vähän laantunut. Kristilliset perusarvot on silti edelleen kunniaissa.”

Mottona jäi mieleen erään haastattelun toteamus. Hän kuvasi mielestäni hyvin koko kohderyhmän elämänsäasettettä:

”Joka päivä täysillä!”

12.2.5 Elämän ilot ja vaikeudet

Elämän ilot näyttäytyivät haastatelluilla arjen pienistä asioista. Läheisten tai ystävien kanssa vietetty aika oli arjen oloja. Toisaalta myös työssäkäynti, mielekkäässä työpaikassa toi iloa työn ja työyhteisön mielekkyyden vuoksi.

Elämän vaikeuksia olivat lasten sairastelut, ongelmat parisuhteessa, yhteisen ajanpuute joko perheessä tai ystävien kanssa. Vanhempien ikääntyminen huoletti, vaikkakin useat pitivät vanhempiaan vielä nuorina. Myös mahdolliset ongelmat työyhteisössä vaikeuttivat arkea. Yksinäisyys nousi myös esiin yhden haastattelun osalta.

13 NUOREN AIKUISEN HYVINVOINTI TULEVAISUUDESSA

13.1 Tulevaisuudenkuva

Tulevaisuuteensa haastatellut suhtautuivat pääosin valoisasti. Toiveisiin liittyi oma ja läheisten hyvä terveys, lasten huoleton kasvaminen, turvattu työpaikka sekä vakaalla pohjalla oleva parisuhde. Vastauksiin liittyi unelmia paremmasta huomista mutta myös siitä, että kaikki olisi viiden vuoden päästä ainakin yhtä hyvin kuin nyt:

”Toivoisi, että olisi ihan oma talo ja mies”.

”Ainahan voi uneksia, mutta tietyn varauksin, aina kuitenkin tulee ka-puloita rattaisiin, et yrittäisi pitää jalat maassa. Olen ylpeä lapsistani, aikaansaannoksistani”.

Haastatellut olivat melko lailla tyytyväisiä elämäänsä. Lähes jokaisella oli asioita joita olisi voinut jättää tekemättä, mutta toisaalta niiden todettiin tuovan elämäkokemusta:

” Tällä hetkellä on tyytyväinen aikaansaannoksiini, on koulutus, lapset ja työ. Lapset ja työ vie suurimman osan aikaa. Mutta tämän hetkinen elä-

mä ei ihan ole sitä, mitä on ajatellut sen tällä hetkellä olevan. Ihan ihanne-elämää ei ole tällä hetkellä. Mutta ei tiedä mistä haaveilee. On kuitenkin ajatellut, että lapsilla olisi myös isä ja itsellä parisuhde. Tällä hetkellä eletään kuitenkin näin”.

Yhteistä kaikille haastatelluille oli se, että toivottiin yhteistä aikaa ystävien kanssa. Tämä nousi esiin myös perheellisten haastattelujen osalta jotka kokivat syrjäytyvänsä samanikäisten, mutta eri elämäntilanteessa olevien ystävien kanssa.

”Enemmän oikeata aikaa ystäville, väliin huomaa olevansa vaan ”naamakirjas”(Facebook).

”Lapset antaa mutta ne myös ottaa...”

13.2 Yhteiskunta

Usealla haastatellulla oli pieniä lapsia, mikä vaikutti tulevaisuuden toiveisiin yhteiskunnan taholta. *Yhteiskunnalta* toivottiin panostuksia lapsiperheisiin eikä jo olemassa olevia etuja saisi haastateltujen mielestä heikentää. Useat miettivät päivähoito- ja kouluasioita. Toiveissa oli, ettei ainakaan kouluverkkoa enää supistettaisi. Aihe nousi esiin koska se oli haastatteluja tehdessä paljon julkisuudessa Kouvolan alueella. Kysyttäessä olisivatko haastatellut valmiita maksamaan lisää ”korvamerkittyjä” veroja peruspalvelujen turvaamiseksi, oli vastaus yksimielisesti kyllä.

Poliittiseen päätöksentekoon toivottiin lisää näkyvyyttä ja toimenpiteitä Kouvolan Kiina-sotkuissa ryvettyneen maineen korjaamiseksi. Useat kertoivat Kouvolaan vit-sailtavan tästä syystä muualla asuvia sukulaisia tai ystäviä kohdatessa. Yrittäjien mielestä Tervaskankaan rakentaminen tulee lisäämään alueellista hyvinvointia uusina työpaikkoina ja tuo käynnistyessään töitä alueen yrityksille. Yhtä mieltä oltiin myös siitä että suurten ikäluokkien eläköityminen takaa töitä myös tulevaisuudessa, etenkin sosiaali- ja terveystaloilla.

Sen sijaan työvoimapulaan ja työperäiseen maahanmuuttoon ei uskottu tai sitä oudok-suttiin, koska monet tunsivat myös työttömiä, koulutettujakin nuoria. Ongelmaksi nähtiin myös ns. ”pätkätyöt”, jotka vaikuttivat nuoren kykyyn hankkia omaa asuntoa tai perustaa perhettä.

Yhteiskunnalla toivottiin myös esimerkiksi sitä, ettei asuntolainojen korkovähennyksiin puututtaisi. Tästäkin aiheesta oli uutisoitu haastatteluja tehtäessä. Tämän mahdollisuuden koettiin vaikuttavan erityisesti nuorten asuntovelallisten hyvinvointiin tulevaisuudessa.

Kysyttäessä mahdollista muuttoa kotiseudulta ei tätä kukaan aidosti harkinnut tai pitänyt vaihtoehtona. Usko oman alueen hyvinvointiin ja tulevaisuuteen oli varsin vankka. Huolena nousi kuitenkin esiin paperiteollisuuden voimakas alasajo, jolla uskottiin olevan negatiivinen vaikutus aluekehitykseen. Haastattelut vaikuttivat olevan kiinnostuneita yhteiskunnallisista asioista, eräs oli jopa miettinyt poliitikon uraa:

” Olen pitänyt yhteiskunnallisesta vaikuttamisesta ja unelmoin, että voisin vaikuttaa suuremmassa mittakaavassa. Poliitiikka kiinnostaa ja toivoisin olevani siinä hyvä. Minulla on ollut vahvat mielipiteet asioihin ja otan kantaa asioihin ja tutkin asioita ja muodostan mielipiteitä ja sanon ne myös ääneen. Puheiden pito on ehkä yksi vahvuus, osaan esiintyä yleisön edessä”.

13.3 Sosiaaliset suhteet

Sosiaalisiin suhteisiin toivottiin tulevaisuudessa muutosta esimerkiksi parisuhteen toivossa. Lasten kasvamisen koettiin vaikuttavan hyvinvointiin tulevaisuudessa niin, että lasten kasvaessa koettiin arkeen tulevan helpotusta. Tämän myötä toivottiin enemmän omaa aikaa itselle ja esimerkiksi parisuhteen hoitoon.

Isovanhemmat olivat useimmilla mukana lastenlasten hoidossa, vaikkakin toiveita enemmästä avusta esiintyi. Apua toivottiin sellaisiin tilanteisiin joissa olisi haluttu viettää vanhempien kesken. Ne haastatellut joilla ei ollut lapsia, olivat halukkaita lapsia hankkimaan ja nämä ajatukset liittyivät kiinteästi tulevaisuudensuunnitelmiin. Moni mietti myös säännöllisen, ohjatun harrastuksen aloittamista. Toiveet olivat kuitenkin hyvinkin realistisia ja maanläheisiä:

”Toivon kuitenkin, että perheemme on pysynyt onnellisesti koossa, se on minulle tärkeää.”

13.4 Omat voimavarat

Omina voimavaroina nähtiin tulevaisuudessakin se, ettei liikoja murehdittaisi ja positiivisen elämänasenteen säilymistä toivoi moni, vaikka elämä toisikin vastoinkäymisiä tullessaan. Työpaikan toivottiin pysyvän samana ja vakaana, koska sillä tuntui olevan merkitystä voimavaroista keskusteltaessa. Perhettä pidettiin yhtenä tulevaisuudenkin voimavarana ja perhesuhteiden toivottiin pysyvän kunnossa. Voimavarat olivat käytännössä samoja kuin aiemmin esitetyt.

14 POHDINTA

14.1 Tutkimusten päätulosten tarkastelua

14.1.1 Nuorten elämäntyyli ja -tapa

Nuorten elämäntyyleistä löytyi paljon yhtäläisyyksiä. Asuminen oli hyvin samankaltaista. Yhtä poikkeusta lukuun ottamatta kaikilla oli omistusasunnot ja autot. Asumisen osalta arvostettiin samoja asioita, rauhaa ja turvallisuutta, jota koettiin Kouvolasta löytyvän. Palvelut koettiin löytyvän lähellä ja harrastuksiin oli hyvät mahdollisuudet. Elämäntyylin toi yhteneväisyyttä myös se, että tärkeimpinä tekijöinä elämässä arvostettiin yleisesti perhettä, työtä ja sosiaalisia suhteita.

Kansallisessa Nuorisotutkimuksessa 2010 kuvataan nuorilta löytyvän seitsemän erilaista elämäntyyliä. Haastatteluiden tuloksena löytyi viitteitä *perinteisestä* elämäntyylistä, jonka arvoihin kuuluvat kodin ja isänmaan sekä turvallisuuden arvostus. Kukaan haastatelluista ei kertonut pyrkivänsä johtavaan asemaan, joka liittyy perinteiseen elämäntyyliin. Lisäksi tulevaisuuteen suhtauduttiin positiivisesti. Turvallisuuden tarpeesta viesti se, että elämän toivottiin olevan samanlaista kuin nyt. Perinteiset ovat kulluttajina maltillisia ja uskovat omaan pärjäämiseensä.

Elämäkatsomukseltaan nuoret olivat suvaitsevaisia, mikä viittaisi *maailmanparantajien* elämäntyyliin ainakin karkeasti ottaen. Haastateltujen elämäntyyleistä nousivat esiin myös *älykköjen* elämäntyyli. Arvomaailmaa hallitsevat pehmeät arvot ja kiinnostus läheisiin. Sosiaalisten suhteiden merkitys korostuu arjessa.

Valtaosa haastateltujen elämäntyyleistä vaikuttaisi menevän näiden tyylien sisään toki osin sekoittuen niin, että joillain vastaajalla oli havaittavissa viitteitä jopa *kapinallises-ta* elämäntyylisiä esimerkiksi suhteessa rahan arvostukseen.

Se oli yllätyksellistä ja omien ennakkokäsitysteni vastaista, ettei esiin noussut, edes yrittäjien joukosta, yhtään muut syrjään työntävää, eteenpäin pyrkivää ”uraohjusta” eli *itsevarman* elämäntyylin edustajaa. Haastateltujen sukupuolella ja ammattiryhmillä saattoi olla tähän vaikutusta.

14.1.2 Nuoren aikuisen elämäntyylisiin ja -tapoihin liittyvät voimavaratekijät ja niiden puutteet

Ensimmäinen tutkimuksen tutkimuskysymys, johon tutkimuksella haettiin vastausta, oli ”*Mitkä ovat keskeiset voimavaratekijät ja niiden puutteet hyvinvoinnin näkökulmasta nuorten aikuisten elämäntyylissä ja -tavassa?*” : Yhdistävänä voimavarana kaikille haastatelluille näyttäisi olevan se, että mielekäs työ ja kunnossa olevat ihmissuhteet vaikuttaisi tuovan elämäntyylin perustan, jonka voimin vältytään monilta ongelmilta kuten syrjäytyneisyys, taloudellinen ahdinko, toivottomuus ja mielenterveys- ja päihdeongelmat. Malli elämäntyylisestä johon työnteko antaa rytmin ja perustan näyttäisi tulevan lapsuudenkodista.

Haastattelussa mukana olleiden yrittäjien elämäntyylissä tai hyvinvoinnissa ei vaikuttanut olevan eroja suhteessa ammattikorkeakoulutettuihin. Toki tulee muistaa, että kyseessä on hyvin pieni otos ja tältä osin vastaukset hyvinkin sattumanvaraisia.

Haastatelluista nuorista välittyi kuva tunnollisina, ahkerina, heillä oli salliva elämäntähtämys, positiivinen suhde itseensä ja ympäristöönsä. Suuria vastoinkäymisiä tähänastisessa elämässä ei haastatelluille ollut osunut. Usko omin kykyihin oli vahva.

14.1.3 Nuorten aikuisen hyvinvointi tulevaisuudessa

Toisena tutkimuskysymyksenä tutkimuksessa oli ”*Minkä tekijöiden kohderyhmä koee vaikuttavan hyvinvointiinsa tulevaisuudessa?*” : Haastattelujen perusteella nousi esiin nuorten hyvinvoinnin pohjan juontuvan lapsuuden turvallisesta kodista ja kasvuympäristöstä, jossa on kyetty pitämään turvalliset rajat. Perheen ja läheisten merkitys korostui toistuvasti haastateltujen vastauksissa, myös eri teemojen yhteydessä. Koettiin että koti on siellä missä perhe, läheiset, ystävät ja työ ovat. Hyvinvointi näyttäisi-

kin nousevan ihan tavallisesta arjesta, jossa aikaa vietetään työn, vapaa-ajan ja kodin kolmiossa. Tämä saatu haastattelutulos näyttäisi tukevan myös luvussa 5.1 esitettyä Allardin teoriaa, yhteisyysuhteista, itsensä toteuttamisen muodoista ja mielekkään tekemisen mahdollisuuksista. Hyvinvointia on tila, jossa ihmisellä on mahdollisuus saada tarpeensa tyydytetyksi.

Positiiviseen tulevaisuuden kuvaan vaikutti haastattelujen mukaan se, että, on paikka mistä ponnistaa. Tällä tarkoitettiin nimenomaan lapsuuden kotia joka koettiin edelleen ”turvasatamana”.

Haastateltujen mukaan näyttäisi siltä, ettei raha ei tuo onnea mutta se voi vaikuttaa ihmisten kokeman onnen tunteeseen välineenä, joka mahdollistaa arjen sujumisen.

Nuoruuteen kuuluvia kehitysvaiheita, kuten eräänlainen etsikkoaika, joita on esitetty, tämän opinnäytetyön luvussa 6.1, vaikuttaisikin olevan kohderyhmän haastatelluilla jo pääosin ohitse. Useimmilla oli pieniä lapsia, parisuhde tai vastuullinen työ joka edellytti henkistä kypsymistä ja rauhoittumista. Elettiin pikkukaupungin ”meininkiä”, isoja asioita ei kaivattu ja elämä oli haastatelluilla asettunut pääosin uomiinsa. Muualle ei kaivattu. Haastatellut kokivat olevansa integroituneita.

Tutkimustulosten mukaan haastateltavien elämäntyyeissä oli viitteitä perinteisestä elämäntyylistä, maailmanparantajien elämäntyylistä sekä älykköjen elämäntyylistä. Tärkeimpänä yksittäisenä hyvinvointia tuottavana tekijänä suuri osa haastateltavista koki kodin, työn ja sosiaaliset suhteet. Tulevaisuudelta toivottiin pääasiassa vähintäänkin nykyisenkaltaista, hallinnassa olevaa elämäntyyliä.

Esiin nousi myös yrittäjänuorten tulevaisuuden toiveena se, että yrittäjyyskasvatusta tulisi lisätä ja tarjota yrittäjyyttä yhtenä uravaihtoehtona muiden ammattien rinnalla. Erityisesti tämä koskee nuoria, sillä yrittäjien keski-ikä on noussut viime vuosina voimakkaasti. Tutkimustuloksieni mukaan haastateltavat olivat tulevaisuuden toiveidensa valossa hyvin integroituneita yhteiskuntaan. Heidän arvomaailmansa sekä tulevaisuudenkuvansa välitti viestin yhteiskuntaan integroitumisesta. Positiivisen sävyn tähän integroitumiseen toi myös poliittinen valvetuneisuus eli yhteiskunnallinen vaikuttaminen kiinnosti.

Otos oli pieni, haastatelluista puolet työskenteli sosiaali- ja terveysalalla, mikä toi vastauksiin samankaltaisuutta. Jos nyt valitsisin haastatellut, pyrkisin ottamaan heidät eri aloilta. Mielenkiintoista olisi myös tietää laajemman tutkimuksen muodossa lapsuuden merkitys hyvinvoinnille ja syntyisikö suuremmassa otannassa enemmän hajontaa vastauksien osalta.

Haastateltujen nuorten tulevaisuuden odotusten osalta oli erittäin positiivista se, etteivät nuoret koe tilannettaan toivottomaksi. Keskeisenä tekijänä esiin nousee usko oman yrittämisen ja motivaation tärkeydestä. Omiin vaikutusmahdollisuuksiin uskotaan. Haastatellut vaikuttavat olevan tyytyväisiä omaan hyvinvointiinsa, vaikkei kaikkiin asioihin pystytäkään vaikuttamaan. Realistisuus ja positiivinen elämänasenne on voimavara. Lisäksi haluan tuoda esiin sen, että hyvinvointi on aina myös mitä suurimmassa määrin asennekysymys. Tämä näyttäytyi myös tutkimustuloksissa. Siinä missä toinen kokee pienenkin vastoinkäymisen vaikuttavan hyvinvointiinsa, kohtaa toinen sen suuremmin reagoimatta.

Tutkimuksen nimi ” Positiivisella asenteella pääsee pitkälle...” kuvaa hyvin haastateltujen elämänasennetta joka on kantanut tähän asti ja tästä eteenpäin. Positiivinen elämänasenne välittyi kaikista haastatteluista. Elämän perusasioiden ollessa kunnossa voi suunnata katseensa tulevaisuuteen sen suurempia murehtimatta. Jos se positiivisuus on vielä imetty äidinmaidosta, voisiko tässä olla kymenlaaksolaisen ”uhon aines” pohjalaiseen tapaan?

14.2 Tutkimuksen eettisyys ja luotettavuus

Asiakkaan ihmisarvon ja yksilöllisyyden ehdoton kunnioittaminen on ainoa mahdollinen perusta eettisesti ja moraalisesti kestäväälle toiminnalle. Ammatillisuutta on olla mahdollisimman avoin ja rehellinen ja kyetä tunnustamaan myös omat rajansa, tietämättömyytensä ja tuen tarpeensa. (Arki, arvot, elämä, etiikka 2005, 6).

Tutkimuksen ratkaisut ovat rehellisyyden suhteen olleet eettisesti kestäviä kaikissa tutkimuksen vaiheissa. Haastateltaville annettu tieto hankkeen ja tutkimuksen tavoitteista on ollut rehellistä. Tutkimuksessa käytetty tieto on merkitty asianmukaisin lähdeviittein ja tulokset ovat kirjoitettu todenmukaisesti. Haastateltavien sanomiset on esitetty totuudenmukaisesti, niitä muuttamatta.

Kerroin etukäteen haastateltavien identiteetin pysyvän salassa. Eettisyys on näkynyt vahvasti myös käyttäessäni suoria lainauksia. Saman haastateltavan lainauksia on pyritty välttämään liian montaa kertaa tunnistettavuuden välttämiseksi. Samasta syystä haastateltavia ei ole tutkimuksen lainausten yhteydessä merkitty tunnistettavasti yhtä poikkeusta lukuun ottamatta. Tähän pyysin erikseen luvan haastatellulta. Ammattilaisen tulee kunnioittaa asiakassuhteen luottamuksellisuutta ja varjella asiakkaansa yksityisyyttä noudattamalla työtään sääteleviä salassapitosäännöksiä. (Arki, arvot, elämä, etiikka 2005, 8).

Sosiaalialan ammattilaisten eettisten ohjeiden (Arki, arvot, elämä, etiikka 2005), mukaan asiakkaan itsemääräämisoikeutta on kunnioitettava. Haastateltavien itsemääräämisoikeutta on kunnioitettu siten että haastateltavat ovat olleet mukana vapaaehtoisesti. Haastateltavat ovat saaneet kertoa asioista sen verran kuin itse ovat halunneet. Kehtään ei ole painostettu tai johdateltu. Koenkin sosiaalialan eettisten periaatteiden toteutuneen tutkimustyössäni kautta linjan.

Vaikka tutkimuksessa pyritään välttämään virheitä, tulosten luotettavuus ja pätevyys vaihtelevat. Tästä johtuu, että kaikissa tutkimuksissa pyritään arvioimaan suoritettun tutkimuksen luotettavuutta. Käsitteet reliabelius ja validius liittyvät keskeisesti tutkimuksen luotettavuuden arviointiin. (Hirsijärvi, ym. 2007, 226.)

Tutkimuksen reliabiliteetilla viitataan tutkimustulosten toistettavuuteen. Tutkimuksen reliabelius tarkoittaa siis tutkimuksen kykyä antaa ei-sattumanvaraisia tuloksia. Esimerkiksi jos samaa henkilöä tutkitaan eri tutkimuskerroilla ja molemmilla kerroilla saadaan sama tulos, voidaan tulosta pitää reliabelina, tai jos kaksi arvioijaa päätyy samanlaiseen tulokseen, voidaan tulokset niin ikään todeta reliabeleiksi. (Hirsijärvi, 2007, 226.) Tämän tutkimuksen tuloksien reliabeliutta ei näin ole todennettu.

Haastattelu tulosteni luotettavuutta lisää se, että olen itse suorittanut kaikki haastattelut. Tällöin kysymysten ja vastausten omaksuminen on taatusti samanlaista jokaisessa haastattelussa ja kysymysten merkitys säilyy samanlaisena. Koen myös, ettei tutkimuksen reliabiliteetti analyysivaiheessa vaarantunut. Haastattelut litteroitiin sanatar-kasti eikä niitä teemoitteluvaiheessa muokattu lainkaan.

Tutkimukseen haastateltujen henkilöiden määrä määriteltiin hankkeen puolesta. Tutkimuksen luotettavuutta heikentää haastateltavien pieni lukumäärä. Mielestäni pitkälle vietyjä johtopäätöksiä kohderyhmän elämäntyylistä ei voitane tutkimuksen perusteella tehdä, koska kyseessä on hyvin pieni otos nuoria aikuisia ja tältä osin vastaukset hyvinkin sattumanvaraisia. Tutkimustulokset ovat kuitenkin suuntaa-antavia. Lisäksi haastatelluista puolet työskenteli sosiaali- ja terveysalalla, mikä toi vastauksiin samankaltaisuutta. Jos nyt valitsisin haastatellut, pyrkisin ottamaan haastateltavat eri aloilta.

Haastattelun luotettavuutta saattaa heikentää myös se, että en riittävästi tehnyt taustatyötä haastateltuja valitessa vaan he valikoituivat toistensa tuttavuuksien perusteella, jolloin vastauksiin saattoi tulla samankaltaisuuksia.

Validius puolestaan tarkoittaa käytetyn mittarin tai tutkimusmenetelmän kykyä mitata juuri sitä, mitä oli tarkoituskin mitata. (Hirsjärvi. 2007, 227.) Teemahaastattelurungon validiteettia testasin tekemällä koehaastattelun testatakseni haastattelurungon toimivuutta. Tämän toivottiin tuovan esiin teemat, jotka eivät vastanneet tutkimuskysymyksiin. Tutkimusprosessin aikana kriittisyys ja ymmärrys validiteetista kasvoivat ja teemahaastattelurungosta poistettiin teemoja, jotka eivät tuoneet vastauksia tutkimusongelmiin.

Teemat valittiin tutkimuksen teoreettisen viitekehyksen mukaan, jotta ne vastaisivat parhaalla mahdollisella tavalla tutkimusongelmiin. Etukäteen tutkimani lähdekirjallisuus tuki hyvin haastattelu rungon onnistumista tarjoten oikeanlaisen käsitteistön ja riittävän pohjatiedon aiheesta. Teemat, jotka lopulta valittiin kuvaamaan tutkimustuloksia, vastasivat mielestäni hyvin tutkimuskysymyksiin, ja teemojen avulla saatiin pätevää tietoa tutkittavista aiheista.

Kiinnitin validiteettiin huomiota myös haastattelutilanteissa. Pyrin kysymään asioista siten, että jokainen haastateltava ymmärsi kysymyksen oikein, jotta väärinymmärryksen ja sen kautta tutkimustulosten virheellisuuden mahdollisuutta ei pääsisi syntymään. Vaikkakin kiinnitin tietoisesti huomiota siihen, että haastateltu ymmärsi kysymyksen, ei väärinymmärryksen mahdollisuutta voi täysin sulkea pois.

15 JATKOTUTKIMUSKYSYMYKSET

Jatkotutkimuskysymykseksi nousi tämän tutkimusprosessin aikana se, onko nuorten elämäntyyleissä yleisesti jotain yhtenevää. Mielenkiintoista olisi myös tietää, millaisia asioita eri elämäntilanteissa olevat nuoret pitävät arvossa ja missä heidän arvomaailmansa kohtaavat tai eroavat toisistaan. Jatkotutkimuskysymyksenä mietin vertailevaa tutkimusta eli eroaako yli 30- vuotiaiden hyvinvointi alle 30-vuotiaiden hyvinvoinnista?

Suurten ikäluokkien ikääntyessä myös yrittäjät eläköityvät. Miten voitaisiin tukea nuoria yrittäjyyteen ja tarjota yrittäjyyttä yhtenä, houkuttelevana uravaihtoehtona? Olisiko ammattikorkeakoululla tällaisen koulutuksen järjestämiseen kiinnostuneisuutta tulevaisuudessa?

LÄHTEET

Aalto-Kallio, M. 2004. Nuorten kokema yksinäisyys ja sen yhteys tulevaisuusorientaatioon. Pro gradu-tutkielma. Helsingin yliopisto. Saatavissa: <http://urn.fi/URN:NBN:fi-fe20071067> [viitattu 15.9.2010].

Ala-Kiiskilä, A. 2007. Summan tehdas suljetaan. Kymen Sanomat. Saatavissa: http://www.kymensanomat.fi/page.php?page_id=5&news_id=200734256563. [viitattu 23.8.2010].

Allardt, E. 1976. Hyvinvoinnin ulottuvuuksia. Juva: WSOY:n graafiset laitokset.

Arki, arvot, elämä, eettisyys. Sosiaalialan ammattilaisen eettiset ohjeet. 2005. Sosiaalialan korkeakoulutettujen ammattijärjestö Talentia ry. Ammattieettinen lautakunta. Helsinki.

Aro, J. & Jokivuori, P. 2010. Klassinen sosiologia ja moderni maailma. Helsinki: WSOYpro Oy.

Bergström S. & Leppänen A. 2005. Yrityksen asiakasmarkkinointi. Helsinki: Edita.

Ekamin koulutustarjonta. 2010. Etelä- Kymenlaakson ammattiopisto. Saatavissa: <http://www.ekami.fi/index.asp?link=37>. [viitattu 23.8.2010].

Elämäntyyliyhdykset. 15/30-kerhon internetsivut. Saatavissa: <http://1530kerho.fi>. [24.9.2010].

Eskola, J. & Suoranta, J. 1999. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. 3. p. (1.p. 1998). Tampere : Vastapaino.

Helve, H. 2002. Arvot, muutos ja nuoret. Helsinki: Yliopistopaino.

Hirsjärvi, S. & Hurme, H. 2001. Tutkimushaastattelu. Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Yliopistopaino.

Hirsjärvi, S. Remes, P & Sajavaara, P 2007. Tutki ja kirjoita. 13. osin uudistettu painos. Keuruu: Tammi Oy.

Huurre, T. & Aro, H. 2007. Nuoruusiän hyvinvoinnin erot vaikuttavat aikuisikään saakka. Kansanterveys-lehti. Artikkelit. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. Saatavissa: http://www.ktl.fi/portal/suomi/julkaisut/kansanterveyslehti/lehdet_2007/nro_1_2007/nuoruusiän_hyvinvoinnin_erot_vaikuttavat_aikuisikaan_saakka. [viitattu 2.10.2010].

Jarasto, P. & Sinervo, N. 1999. Murrosikäisen ja nuoren maailma. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.

Joronen, K. 2005: Adolescents' subjective well-being in their social contexts. Tampereen yliopisto. Saatavissa: <http://www.deakin.edu.au/research/acqol/publications/resources/thesis-joronen-k.pdf>. [viitattu 29.9.2010].

Kantola, I. Koskinen, K. & Räsänen, P (toim.). 2004. Sosiologisia karttalehtiä. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.

Karisto, A & Konttinen, R. 2004. Kotiruokaa, kotikatua ja kaukomatkailua. Helsinki: Yliopistopaino.

Karisto, A. Takala, P. & Haapola, I. 2003. Matkalla nykyaikaan. Elintason, elämäntavan ja sosiaalipolitiikan muutos Suomessa. 3. PAINOS Juva: WS Bookwell Oy.

Konu, A. 2002. Oppilaiden hyvinvointi koulussa. Akateeminen väitöskirja. Tampereen yliopisto. Saatavissa: <http://acta.uta.fi/pdf/951-44-5445-6.pdf>. [viitattu 5.2.2010].

Koskenvuo, K. Hämäläinen, U. (toim.) Kangas, O. (toim.) 2010. Perhepiirissä. Lap-suudentapahtumat, terveys ja elämäntyytyväisyys. Helsinki: Kela.

Kotkan nuorisobarometri 2008. Nupit Kaakkoon! 2007–2011 -projekti. Saatavissa: http://www.kotka.fi/alltypes.asp?menu_id=1474&menupath=512,596,1474. [viitattu 14.9.2010].

Koulutus. 2010. Kymenlaakson ammattikorkeakoulu. Saatavissa: <http://www.kyamk.fi/Koulutus>. [viitattu 23.8.2010].

Koulutustarjonta. 2010. KSAO. Kouvolan seudun ammattiopisto. Saatavissa:
<http://www.ksao.fi/koulutustarjonta/>. [viitattu 23.8.2010].

Kouvolan nuorisokysely 2009. Nupit Kaakkoon 2007–2010 -projekti. Saatavissa:
http://www.kotka.fi/alltypes.asp?menu_id=1474&menupath=512,596,1474. [viitattu 14.9.2010].

Kymenlaakso nuorten asialla. 2010. Kymenlaakson ammattikorkeakoulun media-tiedote. Saatavissa:
http://www.kyamk.fi/Ajankohtaista/Mediatiedotteet/?news_id=486 [viitattu 23.9.2010].

Kymenlaakson maakuntaohjelma 2007–2010. Maakuntavaltuusto. Kymenlaakson liitto. Saatavissa:
<http://services.kymenlaakso.fi/www/DimDocumentDownload?action=show&id=291&fileId=470>. [viitattu 23.8.2010].

Kymenlaakson terveyden edistämisen suunnitelma vuosille 2008–2011. Kymenlaakson sairaanhoitopiirin kuntayhtymä. Terveyden edistämistyöryhmä. Saatavissa:
http://www.kymshp.fi/poytak/uploads/1201369038749_liite_11_4.pdf. [viitattu 26.10.2010].

Kymi kutsuu. 2010. Kymenlaakson kunnat. Seitsemän kunnan Kymenlaakso. Saatavissa:
http://www.kymi.fi/index.php?option=com_prodview&task=City&Itemid=22. [viitattu 23.8.2010].

Lamminmäki, L. 2008. Kouvola 2009 Kymijoen kaupunki. Lehdistötiedote. Saatavissa:
http://www.kouvola.fi/material/attachments/5w2DNI4U1/5A0Ndmkkk/Files/CurrentFile/Kouvola2009_Lehdistotiedote_120808.pdf. [viitattu 23.8.2010].

Lasten ja nuorten hyvinvointi ja terveys 2010 – 2013. 2010. Suomen Akatemia. Tutkimusohjelma: (SKIDI-KIDS) 2010. Saatavissa:
<http://www.aka.fi/Tiedostot/Tiedostot/LAPSET/LASTEN%20JA%20NUORTEN%20HYVINVOINTI%20JA%20TERVEYS.pdf>. [viitattu 23.8.2010].

Lehtinen, E. Kuusinen, J. & Vauras, M. 2007. Kasvatuspsykologia. Helsinki: WSOY Oppimateriaalit Oy.

Luopa, P., Pietikäinen, M., Puusniekka, R., Jokela, J. & Sinkkonen, A. 2006. Nuorten hyvinvointi Kymenlaaksossa 2002–2006. Stakes. Saatavissa: http://info.stakes.fi/NR/rdonlyres/840BCEF2-7D0C-4DB8-BAF6-FCA8DC6050CD/0/klaakso_raportti2006.pdfJa. [viitattu 1.9.2010].

Marski, J. 1996. Hyvinvoinnin ulottuvuuksia 1995: uhat, mahdollisuudet ja uudet haasteet. Kansaneläkelaitos. Sosiaali- ja terveysturvan tutkimuksia. Helsinki: Haka-paino Oy.

Martikainen, L. 2006. Suomalaisen nuorten aikuisten elämään tyytyväisyyden monet kasvot. Jyväskylän yliopisto. Saatavissa: <https://jyx.jyu.fi/dspace/bitstream/handle/123456789/13390/9513925749.pdf;jsessionid=C0052306B96D8F3C80985C105553D6C7?sequence=1>. [viitattu 14.9.2010].

Martikainen, L. 2009. Kaaosta vai hallintaa. Nuoren aikuisen elämän haasteet. Kuopio: Unipress.

Mikkola, M. 2010. Informaatiolukutaito ja uusi sukupolvi kohtaamispisteessä. Saatavissa: <http://pro.tsv.fi/stks/signum/200801/4.pdf> [viitattu: 9.3.2010].

Niemi, K. 2006. UPM:n remontti vähentää 3600 henkilöä. Tekniikka & Talous. Saatavissa: <http://www.tekniikkatalous.fi/metsa/article42717.ece>. [viitattu 23.8.2010].

Nuorisolaki 27.1.2006/72. Saatavissa: <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2006/20060072>. [viitattu: 12.3.2010].

Nuoruudesta aikuisuuteen. 2009. Nyyti.fi-internetsivusto. Saatavissa: <http://www.nyyti.fi/tieto/nuoruudesta-aikuisuuteen/>. [viitattu 12.2.2010].

Nupit Kaakkoon! – hanke. 2010. Kotka merikaupunki. Saatavissa: http://www.kotka.fi/alltypes.asp?menu_id=1474&menupath=512,596,1474. [viitattu 14.9.2010].

Nurmi, J., Ahonen, T., Lyytinen, H., Lyytinen, P., Pulkkinen, L. & Ruoppala, I. 2006. Ihmisen psykologinen kehitys. Helsinki: WSOY Oppimateriaalit Oy.

Ojanen, M. 2009. Hyvinvoinnin käsikirja. Helsinki: Kotimaa-Yhtiöt Oy.

Pirskainen, H. 2007. Sosialisatio ja yksilön kehitys. Teoksessa Kuusela, P. (toim.) Sosiaalipsykologia. Yksilöstä yhteiskuntaan. Kuopio: Unipress.

Pohjolainen, P. (toim.) & Syrén, I. (toim.) 2005. Ikääntyvien elämäntyylit. Saatavissa: http://www.ikainst.fi/tiedoston_katsominen.php?dok_id=96. [viitattu 22.9.2010].

Puuronen, V. 2006. Nuorisotutkimus. Tampere: Vastapaino.

Raatikainen, L. 2008. Asiakas, tuote ja markkinat: Helsinki. Edita Publishing Oy.

Roos, J.P. & Rahkonen, K. (toim.) 1985. Elämäntapaa etsimässä. Jyväskylä: Gummerus Oy.

Ruohomaa, M. 2010. Työvoiman palvelukeskukset. Kunnat.net. Kuntatiedon keskus. Saatavissa: http://www.kunnat.net/k_peruslistasivu.asp?path=1;29;121;1440;59651. [viitattu 27.9.2010].

Saarinen, J. 2009. Kymenlaakso metsäteollisuuden suurin häviöjä. HS.fi Uutiset. Saatavissa: <http://www.hs.fi/talous/artikkeli/Kymenlaakso+mets%C3%A4teollisuuden+suurin+h%C3%A4vi%C3%A4j%C3%A4/1135250261897>. [viitattu 23.8.2010].

Sulkunen, P. 1999. Johdatus sosiologiaan – käsitteitä ja näkökulmia. Juva: WSOY.

Kymmenvuotiskatsaus.2005. Tilastokeskus. Saatavissa: http://www.stat.fi/ajk/tiedotteet/v2005/tiedote_055_2005-10-17.html. [viitattu 19.8.2010].

Työssäkäyntitilasto.2009. Tilastokeskus.2009.Saatavissa:

http://www.stat.fi/til/tyokay/2008/tyokay_2008_2010-06-29_tie_003_fi.html. [viitattu 22.8.2010].

Tilasto- ja indikaattoripankki SOTKANet. 2010. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos.

Saatavissa: <http://uusi.sotkanet.fi/portal/page/portal/etusivu/hakusivu>. [viitattu 23.8.2010].

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2009. Laadullinen tutkimus ja sisältöanalyysi. Latvia: Kustannusosakeyhtiö Tammi. Livonia Print.

Turunen, K. E. 2005. Ikävaiheiden kriisit: Jyväskylä: Ateena Kustannus Oy. Uudistettu ja laajennettu laitos teoksesta Elämänkaari ja kriisit.

Turunen, S., Hoppania, H-K., Luhtamäki, M., Nenonen, T. & Tuomaala, V. 2010. Ihmisiä ja kaupunkiluontoa. Tutkimus pääkaupunkiseudun asukkaiden hyvinvoinnista.

Pääkaupunkiseudun sosiaalialan osaamiskeskus. SOCCA. Heikki Waris-instituutin julkaisusarja no. 24, 2010. Saatavissa:

http://www.socca.fi/aineistot/Ihmisia_ja_kaupunkiluontoa_tutkimus_paakaupunkiseudun_asukkaiden_hyvinvointi. [viitattu 3.8.2010].

Voi hyvin nuori -hanke etsii malleja nuorten hyvinvoinnin tukemiseen. 2009. Kymenlaakson ammattikorkeakoulu. Mediatiedote. Saatavissa:

http://www.kyamk.fi/Ajankohtaista/Mediatiedotteet/?news_id=418. [viitattu 12.12.2009].

Vuorinen, R. 1998. Minän synty ja kehitys. Ihmisen psyykinen kehitys yli elämänsä. Porvoo: WSOY.

Väestö. 2010. Kymenlaakson liitto. Saatavissa:

http://www.kymenlaakso.fi/suunnittelu_ja_kehittaminen/Yhdyskuntarakenne/vaesto.jsp. [viitattu 14.9.2010].

Välinoro, T. 2004. Kymenlaakso tänään. Finnica Kymenlaakso. Saatavissa:

<http://www.finnicakymenlaakso.fi/kolumni.php>. [viitattu 23.8.2010].

Watson, J. & Platt, S. 2000. Researching Health Promotion. Saatavissa:
[http://site.ebrary.com.xhalax-
ng.kyamk.fi:2048/lib/kyam/docDetail.action?docID=10054177](http://site.ebrary.com.xhalax-ng.kyamk.fi:2048/lib/kyam/docDetail.action?docID=10054177) [viitattu 23.9.2010].

Yliopistot ja yhteistyöverkostot 2010. Opetus- ja kulttuuriministeriö. Saatavissa:
<http://www.minedu.fi/OPM/Koulutus/yliopistokoulutus/yliopistot/>. [viitattu
19.10.2010].

Zetterberg, H. 1977. Arbete, livsstil och motivation. Saatavissa:
http://zetterberg.org/Books/b77_Livs/b1977_dir/b1977_70.htm [viitattu 10.9.2010].

Teemahaastattelurunko

Taustatekijät: ikä, sukupuoli

1. Kerro nykyisestä elämäntilanteestasi mahdollisimman tarkkaan

Sosiaaliset suhteet

• perhesuhteet

- Kerrotko perheestäsi?
- Oletteko läheisiä?
- Oletko avo/avioliitossa?
- Onko sinulla lapsia?

Onko perheesi sinulle tärkeä?

• ystävät ja tuttavapiiri

- Millainen on ystävä- ja tuttavapiirisi?

Ovatko ystävät sinulle tärkeitä?

• suhteet sukulaisiin

- Millainen suhde sinulla on sukulaisiisi?

Oletteko läheisiä?

• elintaso

- Millainen elintasosi on?
- Mihin rahasi riittävät?

• kulutustottumukset

- Mitä raha merkitsee sinulle?
- Miten kulutat rahaa?
- Mitä hyviä puolia rahaan liittyy?
- Mitä huonoja puolia rahaan liittyy?

• työ ja koulutus

- Kerrotko työstäsi?
- Onko työsi sinulle mielekäs ja tärkeä?

- Millaisia töitä olet tehnyt?
- Mitä kouluja olet käynyt?
- Kerrotko koulunkäynnistäsi?
- elämän ilot
 - Mitkä asiat koet olevan elämäsi iloja?
- elämän vaikeudet
 - Onko elämässäsi vaikeuksia tai hankaloittavia tekijöitä?
- asuminen
 - Kerrotko asumisestasi?
 - Mitkä näet asumisesi tai asuinympäristösi hyvin puolina?
 - Mikä kotikaupungissasi on hyvää?
 - Näetkö Kymenlaaksossa asumisessa jotakin erityisen hyvää verrattuna muualla asumiseen?
 - Onko asumisessasi ja asuinympäristössäsi huonoja puolia?
- vapaa-ajan vietto/mielekäs tekeminen
 - Miten vietät vapaa-aikaasi?
 - Mitä tykkäät tehdä?
- elämäkatsomus, uskonto
 - Millainen suhde sinulla on uskontoon?
 - Onko sinulla jotakin muuta elämäkatsomusta?
 - Onko sinulla elämän mottoa?

2. Kerro tähänastisesta elämästäsi ja elämäsi taustasta

- lapsuudenkoti
 - Kerrotko lapsuudenkodistasi?
 - Mitä vanhempasi tekivät/tekevät työkseen?
 - Millainen kodin ilmapiiri oli?
 - Onko sinulla sisaruksia? Kerrotko heistä?
 - Millaisen kasvatuksen koet saaneesi?
 - Millainen lapsuudenkotisi talous oli?
- lapsuuden/nuoruuden tärkeimmät tapahtumat
 - Mitkä koet olleen lapsuutesi ja nuoruutesi tärkeimmät tapahtumat?

3. Hyvinvointi tulevaisuudessa

- Tulevaisuuden kuva

Minkälainen elämäsi on 5 vuoden kuluttua?

- Uneksitko paremmasta elämästä?

- yhteiskunta

- tukimuodot
- työllistyminen
- opiskelumahdollisuudet
- aluekehitys

- sosiaaliset suhteet

- haaveiletko avo/avioliitosta?
- haluatko tulevaisuudessa lapsia?

- omat voimavarat

- vahvuudet
- hyvät puolet
- Missä koet olevasi hyvä?

Mitä tykkäät tehdä?